

CSURGAY JUDIT

**KI A VILÁG
LEGGAZDAGABB EMBERE?**

GYERMEKMESEK

2021.

ISBN 978-615-81911-8-0

TARTALOM

I. FEJEZET: AZ ÓRIÁS HŐSHARANG TITKA	3
II. FEJEZET: A MINDENT TUDÓ BÖLCS BAGOLY	9
III. FEJEZET: KI A VILÁG LEGGAZDAGABB EMBERE?	14
IV. FEJEZET: BUDA BALGA BOLONDJA	19
V. FEJEZET: GYŐZELEMRE SZÜLETETT!	28
A SZERZŐ.....	37

I. FEJEZET

AZ ÓRIÁS HŐSHARANG TITKA

Egyszer volt, hol nem volt, hetedhét országon, de még az Óperencián is túl, egy ritka szép óriásharang. Méltóságteljesen dacolt esővel, széllel, viharral, hóval, jéggel, nyári nap izzó sugaraival már vagy ötven éve. S megingathatatlanul dalolta a világ leggyönyörűbb harangjának az énekét. Nem csoda, hogy messze földön híre ment, s aki élt és mozgott, mind látni, hallani óhajtotta őt. Az emberek azt beszélték, hogy az egész Földbolygón sehol nem létezik hozzá hasonló, mert csaknem háromszáz tonna a súlya, és ettől annyira varázslatos a hangja. Dhammazedí volt a neve. S úgy tudott bimbamolni, ahogy egyetlen más társa sem.

A szépségesen kecses formájú, gazdagon díszített nagyharangot Mianmarban, vagyis Dél-nyugat Ázsiában öntötték. Érdesen csengő gyöngy-énekét messzire tovaröpítette a fákat cibáló erős szél, így aztán északról és délről, keletről és nyugatról, a világ összes tájáról hozzá zárandokoltak kicsik és nagyok, idősek és fiatalok, hogy megcsodálják, száz lépcsőn a toronyba mászva töviről hegyire szemügyre vegyék, és negyedóránként a bársonyos érces bűgő hangját sóhajtozva emlékezetükbe véssék. Akadtak persze olyanok is, akik földön, vízen, levegőben, vasúton, hajón, csónakon és repülőgépen, s aztán a meredek, sziklás hegyoldalon lassan araszolva, gyalogosan azért tették meg a híres haranghoz vezető nagy utat, mert babonások voltak. Vagyis, úgy hitték, hogy a mianmari csodaharang megvédi őket minden rossztól. Árvíztől, tűztől, villámlástól, minden elemi csapástól, de még a betegségektől, és a rablótámadásoktól is. Csak ide kell zárandokolni, bátran fel kell lépcsőzni a kecses-magas toronyba, és a saját kezükkel meg kell érinteniük az öblös, tulipán-formájú óriási üreges fémtestet, azaz, Dhammazedit, a bársonyosan bűgő, ám vészhelyzetben visítva sívító, figyelmeztető dallamot zengő óriásharangot.

Ide zárandokoltak a tengereken túlról azok is, akiknek valami nagy-nagy, óceánnyi bánatuk volt, vagy netán féltek valamitől, valakitől. Dhammazedí, a kétszázkilencvenhét tonnás óriásvilág bajnok amúgy nem bronzból, nem vasból, hanem acélból készült. Tévedett mindenki, aki előre aggályoskodva, bajt susogva azt jósolta, hogy emiatt majd olyan csúf lesz a hangja, mint a repedt fazéké. Épp ellenkezőleg! Alighanem pont az volt az ő csodájának a titka, hogy acélból öntötték. S amikor tizenöt percenként megkongatták, akkor az acél zenélt zakatolva a világnak. A harang kongatását a külső óriáskalapácsok ütemre végezték. Először mindig magas, rövid, fémes dallam szólalt meg. Ez volt az ütőhang. Utána következett a zúgóhang, vagyis a mélyen bűgő alsóhang. Bim-bam, bim-bam, kiáltotta világgá Dhammazedí először magas hangon hosszan, aztán bim-bim-bam-bamra váltott, tehát gyors, rövid, s aztán hosszú mély haranghangokat bocsátott ki magából. A negyedórát röviden, a félórát duplán, a háromnegyedét még hosszabban üzenete meg, s kerek órákor annyit zenélt, ahány óra volt épp. Nyolckor nyolcat. Tízkor tízet. S ilyenkor a csodahangjába Mianmar beleremegett. Távoli hegytetők adták tovább, s visszhangozták a harang-üzenetet.

Akinek megadatott szembenéznie Dhammazedivel, annak bizony biztosan tátva maradt a szája, mert a fordított serleg alakú, érces hangú acél csodaóriás ráadásul világszép motívumokkal volt telis-tele végigdíszítve a teljes külső harangpalástján. Kacsaringós buja indák, a monszun éghajlat szülte erőszakosan kapaszkodó liánok, értékes tőfák, tapírok, gyűjtögető gorillák, veszekedő majmok, viruló broméliák, egzotikus, különlegesen formás virágszirmok, bimbózó rózsák, büszke szegfűk, nyíló tulipánok, lesben álló baglyok, tejelő kecskék, ordító farkasok meg támadó gyíkok, kígyók, és mélyrepülésben áldozatukra lecsapni készülő sasok gyönyörködtették a látogatók szemeit, a tömördek ázsiai madárlepke motívumai mellett. Dhammazedí értékét pénzben, vagyis a helyi fizetőeszközben, amelyet kiatnak hívtak, valójá-

ban kifejezni sem lehetett. Dhammazedí egész Mianmar, sőt egész Ázsia világhíres szimbóluma, nevezetes ikonja lett.

Egyszer egy szép napon elzarándokolt ide az édesapjával a messzi Magyarországról egy szőke, kék szemű kisfiú is, akit Győzőnek hívtak. Körülbelül tizenöt éves siheder legényke lehetett. Alig állt a lábán, úgy elfáradt, mire a sok ezer kilométeres utazás végén megérkezett. Közép-Európából eljutni a Bengál-öbölbe, Thaiföld szomszédságába, Mianmarba! Na, ez volt Győzike életének a legszebb álma. Odahaza kicsi kora óta csak nézte, nézegette a térképen az óriási távolságot, mely akkora volt, hogy csak az édesapja nagy, erős férfikeze araszolhatta az utat légvonalban, de az ő csöppnyi jobbja bizony, kevés volt ehhez. Szóval, nem csoda, hogy a hosszú utazás, a sok zötykölődés után elpilledt. Ám a hely szelleme, Ázsia egzotikus világa, szokatlan növényzete, állatvilága gyorsan felébresztette őt. Mint a Messiásra, úgy nézett fel Győzike a mianmari meredek hegyoldalra, amelynek a tetejéről hívogatta, valósággal csábította őt a híres Dhammazedí, a Föld legnagyobb, leghíresebb csodaharangja.

- Na, fiam, megérkeztünk! Az ott a világ teteje! Oda kell felmászunk! - szólt az édesapja.

- De hogyan? Kötélen? Ez... lehetetlen! - kesergett rémülten a kis szőke kékszemű.

- Lehetetlen? Olyan nincs! - biztatta őt az apja. S arra emlékeztette, hogy az indulás előtt fontos dolgot tanított meg neki. Azt, hogy sok van, mi csodálatos, de az embernél nincs semmi csodálatosabb. Az ember a Földbolygó ura, aki nem ismer lehetetlent. Meghódította a földet, a levegőt, a vizet, de még a világűrt is. Eljutott a Földbolygó körül keringő Holdra, s már űrszondákkal tanulmányozza a közeli bolygókat, a Marsot, s a Vénuszt is.

Győző apja, akit Bátorinak hívtak, s a nevéhez méltón valóban bátor is volt, mindig arra nevelte az elsőszülött fiát, hogy soha, semmitől nem szabad félni. Se megijedni. Dacoljon hóval, széllel, jéggel, ha kell, az éhezéssel, és bármivel, de mindig higgyen önmagában. Ne riadjon meg a nehézségektől. Merjen nagyokat álmodni, s az álmai megvalósítására tegye fel az életét. S ha ehhez kényelmetlenségeket kell vállalnia, hát, nosza, rajta! Valamit valamiért. Aki dudás akar lenni, pokolra kell annak menni - mondogatta sűrűn a serdülő fiának az apa. S már évek óta edzette is Győzöt erre. Reggel korán keltek, úszni, futni mentek, mielőtt az iskolában a tanítás megkezdődött. Egyszer Bátor vett egy hegyes erős zöldpaprikát, alaposan megmosta, s utána a fiát arra utasította, hogy habozás nélkül harapjon csak bele! Csípős lesz. Csaknem fájni fog. De lássuk, ki az erősebb? Te, akit Győzőnek hívnak, s tényleg győznöd kell, mert nem veszteni születéssel, vagy az a maroknyi kis zöldpaprika? Ki győz le kit? Ki az erősebb?

Ezt a napot a szőke kékszemű sohasem feledte el. Magabiztosan, jókedvvel, szélesen harapott bele a keskeny, hosszú, hegyes zöldpaprikába. Aztán... arcára fagyott a mosoly, potyogni kezdtek a könnyei, megszólalni sem bírt, annyira csípte, égette a száját, a nyelvét a paprika.

- Arasznyi sincs! Te meg, fiam, hosszú vagy, mint a harangláb! - kiáltotta az apja, majd hozzátette: - Nincs pityergés! Nincs könnyezés! Te erős vagy! Erősebb és jóval nagyobb, mint a paprika! Különben is, jegyezd meg, sírni csak a győztesnek szabad! S te fiam, Győző, most nem győztél. Hagytad, hogy egy ártatlan növény, egy picike zöldpaprika térdre kényszerítsen. Ez nem fordulhat elő többé!

A messzi földről Mianmarba érkezett magyar kisfiú tarisznyájában a szendvicse mellett ott lapultak soványka életének eddigi emlékei között a „paprika-eset” tanulságai is. Győző nézte, elszánt tekintettel, erős hittel és tiszta szívvel végigmérte, megleste magának az embert próbáló hegyoldalt, s újra meg újra „előhívta” emlékezetéből a „ki az erősebb?”-verseny küzdelmeit. S bár fáradt volt, ezúttal önmagából, a saját múltjának a tanulásaiból merített erőt.

Nagy levegőt vett, összpontosított, koncentrált, a mélyből a magas csúcsra nézett. Ereiben érezte már az elszántságot, a hitet, a reményt, az önbizalmat, és... szinte varázsütésre egyből felébredt. Szemeiből, lábaiból, karjaiból az ázsiai palástos szél kiverte, elvitte az álmodást, a gyengeséget, a fáradtságot, s nem érezte már magán a nagy utazás súlyát, porát sem.

- Ura vagyok a helyzetnek! Erős vagyok! Sikerülni fog! - suttogta magában Győzike. Úgy, ahogyan azt a bátor apjától sűrűn hallotta.

- Kapaszkodj a hangomba! - kiáltotta neki az édesapja. S Bátor ment, egyre csak ment, egyre feljebb, hitet sugározva, s a fiát biztatva a csúszós sziklák dzsungelén. Lendülete, elszántsága, erős akarata mint a mágnes, úgy vonzotta Győzöt is minden akadály fölé, egyre magasabbra, sziklák, kövek százait maguk mögé hagyva, míg aztán végre valahára felértek a magas hegytetőre.

A látvány - Mianmar körpanorámája, s Dhammazedí, a híres nagyharang - mindenért kárpótolta őt. A hegymászás összes kínjáért, keservéért, minden egyes veritékkel megharcolt magasba törő lépéséért. Győzike ivott pár korty vizet bátor apja kulacsából, s többé nem kellett már biztatni, nógatni őt, hogy ne csüggedjen a százhusz lépcső láttán, mert bizony ennek a meghódítása is rá vár. Hiszen ezért jöttek! Hogy megmásszák a meredek hegyet, s annak tetején a hosszú csigalépcsőn felküzdjék magukat a szerencsét hozó acél csodaharanghoz, amelyet a kezükkel majd meg is érintenek. S ekkor, ebben a pillanatban valami fontosat kívánni is kell, amit majd Dhammazedí mint legszebb álmot, teljesíteni fog.

Győzöt üzte, hajtotta a cél karnyújtásnyi volta. Már a hatalmas harangtorony is elbűvölte, lenyűgözte őt, így aztán mohón lódult meg felfelé, eleinte kettesével, hármassával, hevesen véve a lépcsőket.

- Lassan járj, tovább érsz, fiam! - szólt rá határozottan az idősebb bölcsességével Bátor. - Oszd be az erődöt! Mindent ésszel és szívvel csinálj! - oktatta apa a fiát.

Győző megfogadta a tanácsot. A hetvenedik csigalépcsőhöz érve érezte már az okos mondás igazát. Egyre sűrűbben, egyre mélyebben lélegzett. Izmai doboltak, s a gyomrában érezte a szívét. Bizony, mind jobban fáradt, lassult, de nem csüggedt, s aztán végre - célba érkezett.

A pillanatot, amelyben megérintette Dhammazedit, s amelyben az erős, tiszteletet parancsoló csengő hangján a híres harang szorosan ömellte fülsiketítőn megszólalt, Győző esküvéssel pecsételte meg. Nem egyszerűen csak kívánt valamit, hanem határozottan megfogadott, elhatározott, s rá felesküdt. Mert ettől a perctől fogva az élete legnagyobb álma az lett, hogy ha majd nagy lesz, amikor felnőtt, ő is öntet egy ilyen csodaharangot a magyar szülővárosának, Sopronnak. Azaz, a „leghűségesebb városnak”. Mert Sopront így hívják. Ugyanis, amikor Magyarország legutóbb háborút veszített, és a területének a kétharmadát tőle elcsatolták, a soproniak dönthettek arról, hogy a szomszédos Ausztriához, vagy a vesztes háború miatt megcsönkített, megcsupaszított Magyarországhoz akarnak-e tartozni. S az emberek a szívükre hallgattak. Igaz, büszke magyarok maradtak. Emelt fővel viselték a háborús kudarc sebeit, s az 1921-ben megtartott népszavazással, illetve a nemes tettükkel tiszteletet vívtak ki maguknak. 1922 óta viselik a „leghűségesebb város” címet. Megérdemelten. Hadd legyen hát Sopronban a világ másik óriás harangja! Jöjjenek csak minden égtáj felől ide az emberek! - Ezt kívánta Győzike, s erre esküdt, hogy álma megvalósítására felteszi majdan az egész életét.

Telt, múlt az idő, s Győzike Győzővé érett. Ahogy röptek az évek, egyszer csak felnőtt lett. Fogadalmát nem feledte, ígéretét, esküvését, gyermekkori álmát valóra váltotta, beteljesítette.

Sok víz lefolyt a Dunán, a Rábán meg a Rábcán, mire összegyűlt a rengeteg pénz, amelyből hasonmás harangot lehetett a világ legjobb mesterembereivel öntetni. Ők kellett ide, mert bizony, amint öntik a harangot, az úgy szól. Amilyen a munka, olyan a jutalom. Fontos a szakértelem, mert a kontárra soha, semmi nem bízható. Tőlük legfeljebb ama szolás beteljesítése várható, mely szerint kinek-kinek a munkája mutatja mivoltát. S ha utólag kiderül valamiről, hogy szép kívül, de ördög belül, vagyis rossz, elhibázott, - akkor nagy a baj.

Győző nem ismert akadályt. Bátor apja volt a példaképe. Életútja gazdagon igazolta a bölcs igazságot: bátraké a szerencse! S a bátornak valóban nem kell biztatás. Tudja a dolgát.

Apja nyomdokain haladva Győző úgy tett mindent, ahogyan azt tőle látta, tanulta egykor. S alighanem ez volt a sikerének a titka is. Bizony, kereken öt esztendőbe tellett, mire teljes pompájával elkészült a mianmari Dhammazedí óriás acélharangjának a világhírű magyar mása, a Hősök Harangja. Az egész város összefogásával, mert hiszen a közös munka - sok siker.

Az új harang hatalmas volt, háromezer-négyszáznegyvenegy kilogramm tömegű, és majdnem két méter átmérőjű. Nem vasból, nem acélból, hanem bronzból öntötték. A hősök bronzcsodáját nem külső kalapácsok, hanem belső, függő fémrúd, tehát, a harangnyelv zenéltette. - Jaj, de micsoda mennyei hangon! Micsoda gyönyörűen! Tódultak is tömegesen a világ összes sarkából hozzá az emberek! Aki él és mozog, mind látni, hallani vágyta a híres magyar harangcsodát, mely minden nap déli tizenkét órakor a nándorfehérvári diadal hőseit köszöntve kondult meg hosszan. Azért, hogy kicsi és nagy, idős és fiatal, mind büszkén emlékezzenek azokra a vitézekre, akik az Úr 1456. esztendejében, annak is a július 22-i napján Hunyadi János vezetésével megállították a törökök támadását, megvédték a középkori Magyar Királyság nándorfehérvári, déli végvárát. Legeslegszebben és leghosszabban ilyenkor kiáltott, kürtölt örömhírt a díszes-szépséges soproni nagyharang, melynek a tornyához fából készült pompás csigalépcsősor vezetett fel.

- Ki mint vet, úgy arat! - jutott eszébe Győzőnek édesapja mondása, ahányszor látta a kígyózó sorokban várakozó, a Hősök Harangjához tóduló türelmetlen tömeget. S a soproni hűséges harangcsoda mindannyiszor gyönyörűséges hangon megkondult, ahányszor eljött a déli tizenkét óra. S ha istentiszteletre, misére hívta a híveket, ha esküvő, vagy temetés szertartása zajlott a határvárosban, akkor is. De húsvét közeledtével minden esztendőben eljött az a három nap, amelyen a híres óriásharang egyre csak makacsul hallgatott.

- Nagycsütörtökön a harangok Rómába mennek! - Így tanította Győzőnek az apja.

A keresztény hagyomány szerint ez az utolsó vacsora, s így a gyász napja. Nagycsütörtökön Jézus búcsút vett a tanítványaitól, és felkészült az áldozatra.

- Persze, igazából a harangok ilyenkor sem mennek sehová. Csak csendben maradnak csütörtök estétől szombat estéig! - adta tovább Győző az egykor Bátorától kapott tudását immár a saját fiának, Boldizsárnak. Ő is a papa, meg a nagypapa nyomdokaiba lépett, s a harangok szerelmese lett.

Boldizsár már egészen kicsi korában elkezdte gyűjteni a harangokkal kapcsolatos hiedelmeket, feljegyzéseket, babonákat, fotókat, rajzokat, történeteket. Biztos volt abban, hogy igazából a Hősök Harangja ébreszti fel évről évre a tavaszt. Ő űzi el a szélparipán, hó-fogaton érkező jégcsapos, deres, dermesztő telet, a hófehér hegytetőkről a havat, a szürke téli fellegeket. Az ő hangja az a varázspálca, amelyik a didergő madarak, kopár, meztelen fák, zúzmarás ágak életét egy csapásra megváltoztatja. Ő az, aki hóvirágot, kék ibolyát, tavaszhiénák madárdalt, aztán nyárköszöntő pünkösdi rózsát, csobogó patakokba szomjasan fürdőző feketerigókat, piros pipacsokat, tarka pillangókat, elegáns, kecsesen áramvonalas szitakötőket, virágról

virágra kalandozó szorgos méheket varázsol. S ő ad jelet a költöző madaraknak, fecskéknek, gólyahíres gólyáknak, hogy itt az idő, indulás délre! Készüljenek a nagy útra, Afrikába! S ő szól - búcsúdalt kongatva - a téli álmat alvó kicsi és nagy „hétalvóknak”, a lusta barna medvéknek, a vörös-bozontos légi akrobata mókusoknak, szűröstüskés sünöknek, aprócska ürgéknek, rágcsáló hörcsögöknek, kedves mogyorós peléknek, bőregérnek csúfolt denevér-tüneményeknek, hogy rajta, bújjatok gyorsan odúkba, rejtőzzetek barlangokba, pincékbe, vagy földbe ásott üregekbe, avartakarós palástokba, s ne feledjétek, ki mint veti ágát, úgy alussza télen az álmát! Bizony, három-négy zord-zimankós hideg téli hónapon át. Ő értesíti a tapsifüles nyulakat, a zenélő tücsköket, a cincogó egereket, s a szürke verebeket, a károgó varjakat, a fekete, és a sárgarigókat, a szén- és kékcinkéket, félénk őzeket, agancsaikra büszke szarvasokat, hogy az erdő takarójára, falevéllal bélelt paplanjára, ködpárnájára, báránnyal felhőnyáját terelgető, lágyan simogató szellőre, gyümölcsökérésére, hirtelenkedő nyári záporokra, ősszel susogó lombokra, tavasszal pattanó rügyekre, nyáron hízó kalászosokra, rengő búzatáblákra, szomjas-tikkadt földre, kókadtt, lankadt fűszálakra, vihar cibálta bársonylevelekre, s a négy évszak örök körforgására mind jól figyeljenek. Ő üzen, hogy a tél a szürke kabátját cserélje a tavasz zöld ruhájára, s a nyár a vörösén izzó köntösét mikor vesse le, s váltsa az őszi sárgásbarna kabátjára. Ő szól, ha alszik a Nap, és ébred a Hold. Ő harangoz hajnaltájt a kakasoknak, este pedig az éjszakai vadász denevéreknek. Ő látja mindig a hajnal csodáját, az éjszakai sötétség halálát, a fény születését, a visszahozhatatlan pillanatot, amelyben a napszakok váltják egymást - az álmosan ébredő madarak csicsergő csivitelése, susogó-pusmogó, majd egyre hangosodó lármájának közepette. Ő tartja rajta a kezét a világ ütőerén, mert ő a Hősök Harangja. Búgó, érces hangján mindig ő búcsúztatja szilveszterkor az óévet, s ő kiált bimbamozó örömhír-köszöntőt az új esztendőnek. Ilyenkor mindig vár, hogy eljöjjön az ő ideje, és végre megkondulhasson. De ezen az egy éjszakán nem a szokásos halk-finom, lágy-diszkrét hangján, hanem az erős bim-bim-bam-bam magas, ütemes, gyors öröm-szóró köszöntő haranghangján. Olykor nézelődik, álmodozva ábrándozik a nagy toronyban, s tűnődve figyeli a havas zimankóban hógolyózó gyerekeket, a hóembert gyúrókat, a piruettező korcsolyázókat, s fürkészi harang-szemmel odafentről a napsütésben vakító havat, a jeges járdákon csúszkálókat, hanyatt vágódókat, s a csúszós utakon araszoló dermedt autókat. A merész-magas hegytetőről mindig tisztán látja a hol izzó, hol fázó, hol buján viruló, hol meg a leveleit, virágait hullatva pusztuló, tetszhalottnak tűnő tájat, majd az örök körforgásnak engedelmessé váló újászületését a tavasznak, s a nyárnak. Ő riaszt, ha tűzvész, földrengés, árvíz pusztít, s a halál arat. Ő az, akinek az érces dalára némely szeleburdi kutyakölyök rakoncátlanokká visszavonít, tam-tam ritmusban válasz-vau-vauzik. Neki mekegnek vissza a csöpp kecskegidák, hozzá üzennek a miauzó esti kalandozó macskák, s már reggel korán neki kárognak a fekete-fehér dolmányos varjak. Vele versengenek, neki feleselnek a ficseri-füsti villásfarkú fecskék. Az ő tornya mellé fészkel a békavadász vándor gólyapár, s amikor a pusztító vírus világjárvány miatt elrendelték a határzárát, a kijárási tilalmat, s csak szájmászkban, védőkesztyűkben lehetett a néptelen utcákon közlekedni, akkor is ő adott hírt, vészjelet erről is az embereknek. Ahogyan a távoli mianmari társa, Dhammazedí figyelmeztette visítósívítő-jajgató „baj van, bam-ban”-jelekkel nemrég népét a közelgő szörnyű, erős földrengésre, ezt tette ő is magyar földön, - a Liszt Ferenc híres zeneszerző, meg a kék szőlő városának mondott hűséges, kétméteres városkulcsát a Tűztornya tövében őrző - Sopron közepén. Pedig oly nagy kettejük között a távolság, hogy a mianmari Dhammazedí, és a soproni Hősök Harangja soha nem hallotta, nem is láthatta egymást. Azt sem sejtik, hogy egyik tükörképe a másiknak. Mégis, mindketten rengeteg ember életét mentették meg már eddig is. Ha a közelgő földrengés rémét nem jelezte volna előre Dhammazedí, Mianmarban alighanem mindenki odaveszett volna. S ha a Hősök Harangja vészhelyzetben meg nem kondult volna, jaj, Sopronban is mennyi sok áldozat lett volna!

Ám amikor 2021-ben Kína gyilkos vírusa pusztítva tombolt a világon mindenütt, valaki szokatlan időben hívta harangszóval istentiszteletre a híveket. S bizony, mindet ez mentette meg. Mert épp ekkor szökött be a határzár ellenére egy súlyosan fertőzött, magas lázban égő idegen család. Üres utcák, bezárt boltok, távolságtartó, talpig szkafanderes, szájmazskos, védőkesztyűs kószáló rendfenntartók, razziázó rendőrök fogadták őket. S idővel el is fogták őket, mert kijárási tilalmat sértettek. Hogy ezen a napon a Hősök Harangja pontosan hány magyar életet mentett meg, azt csak a jó Isten tudja. Biztosan ő sugalmazta valakinek, hogy hívja össze a várost a nagytemplomba most, éppen most, szóval, kondítsa meg jajveszékelőn az óriásharangot, hogy kicsik és nagyok mind jöjjenek Isten házába, a Nagytemplomba. Így aztán hiába csengetett, kopogott, dörömbölt a fertőzött, így tovább fertőző idegen család. Hiába csalinkáztak, zezzugoltak, csavarogtak a városban, a helybeliek egyike sem nyitott nekik ajtót. Mind imádkoztak Isten házában. Így vészelték át azt az időt, amíg a gyilkos kórt hordozók bolyongtak, tekeregtek a soproni utcákon, a rendfenntartók érkezéséig. Ezért aztán a hűséges város emiatt is hálás volt a Hős Harangjának. Az ő hívogató, érces-öblös bársonyosan fényes-fémes hol magasan ütő, hol mélyen zúgó-búgó bimbamja terelte a népet a templomhoz, s védte meg az idegen, lázas beteg betolakodóktól őket.

- Mi a csodaharang titka, édesapám? - kérdezte Boldizsár előbb az apjától, s aztán a nagyapjától, Bátortól, a történetek után.

- A szeretet! Meg a hűség. S a becsületes, alázatos szolgálat! - felelte a nagyapja. - Ez a harang a mi igaz barátunk. S bizony tény, hogy a jó barát drágább az aranyból.

- A győzelem! Vagyis, hogy a Hősök Harangja óvja, védi, összehívja, biztonságos helyre tereli a jókat, és távol tartja a bűnösöket, a betolakodókat, a rosszakat! Mi nem bíztuk magunkat a szerencsére, a véletlenre, mert tudtuk, hogy a szerencse nádszál, ami könnyen eltörik. Mi megküzdöttünk, megharcoltunk a Hősök óriás Harangjáért. A harang ősi jeladó eszköz. S lám, most is ő mentett meg minket! - válaszolta az apja. - Hát, így történt, hogy a Hősök Harangja egy szép napon a harangok hőse, az emberek megmentője lett. Aki nem hiszi, járjon utána!

II. FEJEZET

A MINDENT TUDÓ BÖLCS BAGOLY

Egyszer egy szép napon, amikor a hóvirágok a szirmaikat mind elhullatták, s a kék ibolyák is elnyíltak, mert már a májusi gyöngyvirágok meg a lila orgonák, s a vérpiros pipacsok virítottak, s a végső csatáját vívta a búcsúzó Tavasszal a forró, tikkasztó, várva várt Nyár, a vidám vakáció, a fürdőzés, fagyaltozás, utazgatás, kirándulás ideje, a fenséges Dunakanyar egyik lankás lejtőjén különös dolog történt.

Az apró, mézet gyűjtő, rovar-családokban élő hártyás szárnyú méhek eddig soha nem látott óriási, sűrűn rajzó csapatára lett figyelmes a szépséges Dunakanyar népe. A Visegrádi-hegység tetejéről az összes turista, de még Börzsönynek is az egész lakossága őket figyelte, a helybéli farkas-lepkéktől, leánykökörcsinektől, a híres nősziromoktól kezdve a nagy farkopáncsokig, s a méltóságteljes Duna folyón úszó, ringatózó csónakokig, hajókig.

- Mi ez? Mi történt? Megbolondultak a méhek? - tanakodtak az emberek.

- Jaj! Ezek szúrós fullánkú darazsak! Csak nem háborúba indultak? - találgatták a Dunazug-hegységből a pilisiek. Mert bizony, tény, hogy eddig ennyi sok száz és ezer méhet, ilyen hatalmas rajt, és ennyire furcsa alakzatú repdesést ők még sohasem láttak.

- Gyerünk a Bölcs Bagolyhoz! Kérdezzük meg a jó öreg mindent tudót, hogy mi történik itt! - károgták kárálva a dolmányos varjak, s egyből magukkal hívták a bozontos farkú erdei vörös mókusokat is. Így aztán hatan indultak útnak. Három varjú és három mókus. Szárnyas és lábas légi akrobaták.

Időbe telt, mire megtalálták a horgas csőrű éjszakai ragadozót, a Bölcs Baglyot, aki alighanem bőséges egér-lakomáját emésztve épp szunyókált, amikor megérkeztek hozzá. Addig izegtek-mozogtak, tollászkodtak, míg az óriás fa házigazdája fel nem ébredt. A Bölcs Bagoly türelmesen végighallgatta a szárnyas vendégeket, és azon nyomban megfejtette a furcsa feladványt.

- Egyszerű! Elmondom nektek, hogy mit is láttatok. Előre bocsátom, aggodalomra semmi ok! Szóval, ahogyan az emberek, úgy az állatok is beszélgetnek, kommunikálnak egymással. Ahogyan ti énvelem, úgy a méhek is, egymással. Ez az ő híres potroh-táncuk! Tudjátok-e, hogy mi a potroh? - Megmondom. A méhek testének a leghátsó része. Na, ezt mozgatják, ezzel táncolnak. A kaptárból, vagy a fészekből az egyikük kirepült, hogy új táplálékforrást keressen. Ilyenkor addig repked, keres, kutat, amíg új virágmezőt fel nem fedez. Azután visszajön a többiekhez, és a saját nyelvükön, tehát a táncával elmondja, elmagyarázza a társainak, hogy hová, merre kell szárnyalniuk, ha mézet szeretnének gyűjteni. Értitek, ugye? Szóval, a méhek nem úgy beszélgetnek, mint az emberek, vagy mi, madarak, meg a többiek. Ők nem ugatnak, nem nyávognak, nem kukorékolnak, nem mekegnek, nem nyerítenek, nem bőgnek, mint a tehén vagy a szarvas, és nem is csivitelnek, nem is dalolnak, mint a pacsirta. Na, és nem is huhognak, mint a magam fajta. A méhek úgy beszélnek, hogy táncolnak. De még hogyan! Figyeljétek csak meg!

A kaptárt, vagy a fészekben a méh-családot a méh-királynő irányítja. Ő utasítja az egyszerű dolgozókat, hogy menjenek, repüljenek, fedezzenek fel új virágmezőket. Na, ezek szerint az egyikük talált is! Az útirányt meg a távolságot a különleges nyolcas alakzatú táncával tudatja a többiekkel. Amint visszatért a méh-családjához, rögtön magyarázni kezdett, és most egy szomszédos méh-kaptár összes méhecskéje is őt követi. A méh-tánc mozgásmintája, az ismételt „nyolcas”, mindig pontos útba igazítást ad. Van benne „futás” is, ami az emberek világá-

ból származó nyolcas számnak, s így a méh-tánc-koreográfiának is épp a közepe. Na, mármost, minél messzebb van a célpont, tehát az új virágmező, annál hosszabb az „egyenes futás” a nyolcas alakzattáncban. A többiek a hírhozó méhecske eltáncolt nyolcásaiból mindent megértenek. Azonnal indulnak is! Pontosan a megadott irányban és pontosan addig repülnek magasan, amíg kell. Azaz, ahogyan azt a nyolcasokból kiolvasták. Megfigyelték az „egyenes futást” is. Ezért tudják, hogy mikor érnek a „cél-területre”, mikor kell lassítaniuk, majd a magasságukat csökkenteni, és mélyrepülésbe kezdeni. Akárcsak a repülőgépek. S ha összegyűjtötték a mézet, a dolguk végeztével hazarepülnek. Szóval, rosszul gondoltatok, barátaim, hogy valami baj van, a méhek veszekednek, háborúznak, viszálykodnak, ellenségeskednek. Dehogy! Ők csak csapatostul dolgozni mentek. Több családból, és lehet, hogy több kaptárból is, egyszerre. Jókor a virág-palástokat lelhetek a nagy réten. Az nekik igazi kincsesbánya a mézgyűjtéshez. Hát, ennek hoztátok el a hírért nekem.

A dolmányos varjak meg a bozontos vörös mókusok mély főhajtással megköszönték a Bölcs Bagoly válaszát, sarkon fordultak, azazhogy repültek, és nyomban szétszéledtek.

Nem telt bele még egyetlen egy óra sem, amikor rikácsolóan hangos csirip-csirippel szürke mitugrász verebek kereken tucatszámos küldöttsége érkezett az öreg Bölcs Bagolyhoz, a mindent tudóhoz, hogy ők is választ kérjenek a kérdéseikre tőle.

A tizenkét aprócska verébnek - a kicsik közt legnagyobbak látszó szónoka - emígyen összegezte jövetelük célját.

- Erdők nagytudású eszes-füles csúcsagy óriás baglya! Kérlek, segíts nekünk! A minap furcsa veszekedés szem- és fültanúi voltunk az ablakpárkányon. Képzeld! Budapesten, a város szívében, az Operaház színpadán, az esti előadás előtt, csúnyán összekaptak a nagyzenekari hangszerek! Indulatosan sértegették, korholták, szidták és gúnyolták egymást. Aztán egyre dühösebben, mind vadabban azon marakodtak, hogy melyikük a legfontosabb, a legértékesebb, melyiküknek van a legszebb hangja, közülük ki a nélkülözhetetlen, és melyikük a legtökéletesebb? Alighanem a vonósok kezdték a viszálykodást, ők csúfolták előbb az ütős, aztán meg a billentyűs hangszereket. A hegedűk csoportostul kinevették az üstdobot meg a cintányért, majd a brácsák meg a csellók is bekapcsolódtak a vitába, így a hegedűkkel együtt, közösen becsmérelték, csúfolták a zongorát, a csembalót, de még az orgonát is! Alig két órával azelőtt, hogy Verdi: Aida című négy felvonásos operájának az előadása megkezdődött volna, úgy eldurvultak, annyira egymásnak estek, hogy ilyet még biztosan soha nem látott a világ! Végül már a vonósok is heccelték egymást. A hegedűk csúfolni kezdték a brácsákat, a csellókat, meg a nagybőgőket is. Azt kiabálták, hogy hegedű nélkül nincs zene! Ők állnak minden hangszer felett. Csakhogy a brácsák ezt azonnal kikérték maguknak, és a legősibb hangszerek egyikéhez, a hárfához fordultak, hogy szövetkezzen velük a hegedűk ellen. Sőt, ha kell, az összes többi hangszerrel is szemben.

Én bekopogtam hozzájuk a félig nyitott ablakon, és megígértem, hogy eljövök ide, hozzád, nagy tekintélyű igazságosztó Bölcs Bagoly. Te mondd meg, melyikük a legfontosabb, a leghasznosabb, a legértékesebb? Ki a nélkülözhetetlen? Ki a hangszerek királya? Te tégy igazságot! Kérlek, Bölcs Bagoly, nyilatkozz!

- Rendben van. Jól figyeljete! Elmagyarázom nektek a faramuci helyzetet - felelte óriás barna szemeit kikerekítve, tollát borzolva, s a nyakát diszkréten tekergetve, majd rosszállóan pislogva az erdei szárnyas csúcsagy, a bölcsök bölcse.

- Azt mondjátok, hogy Operaház? Verdi és Aida? Tényleg van ilyen! Valóban négy felvonásos ez az opera. A fáraók korában játszódik, és arról szól, hogy egy Radames nevű hadvezér beleszeret Aidába, a rabszolgalányba, akiről nem tudja, hogy igazából kicsoda, kinek is a leánya.

Ami pedig a zenekart meg a hangszereket illeti, következő a helyzet. Az összes hangszer az ember találmánya. Mind arra való, hogy valamilyen módon, rezgések segítségével zenei hangokat hozzanak létre, és az előre megírt, lekottázott vagy a fejből rögtönzött dallamokat, zeneműveket adják elő velük.

Való igaz, hogy a vonósok, vagyis a hegedűk, a brácsák, a csellók, a nagybőgők képezik a zenekar alapját. Mindig. És szám szerint is ők vannak legtöbben minden egyes zenekarban. De ettől még az összes többi is fontos, és értékes! Vegyük sorra őket, hogy lássátok, miért nem lehet közülük egyet kiválasztani, és azt mondani: ő a legfontosabb!

A hegedű, a brácsa, a cselló meg a nagybőgő is fából készül, és mind üreges testű. Ez a közös bennük. A húrok, amelyeken az ember játszik, többfélék lehetnek. Bélből, olykor műanyagból vagy fémből vannak sodorva. Vonó is kell hozzá. Ez rózsafából van, és a gyantázott lószőrét csavarszerkezettel feszítik meg. A húrokat persze vonó nélkül is meg lehet szólaltatni. Ujjakkal. Ez a pengetés.

Szóval, a hegedű a vonósok családjának a szoprán hangszere. Három és fél oktáv hangterjedelemben használják. - Ugye, tudjátok, hogy az oktáv a hétfokú skálában valamely alaphangtól számított nyolcadik hangot jelenti? Ezt jegyezzétek meg! S azt is, hogy bár manapság minden zenekar alapja a hegedű, ez régen nem volt így. Igen későn, csak a 16. században találták fel ezt a hangszert. Amúgy a leghíresebb hegedű-készítő mestert Antonio Stradivarinak hívják. Egy autó árával ér fel egy tőle származó hegedű. Valóban nagyon értékes, ez igaz. S a hegedű talán a legismertebb is a vonós hangszerek között. Csakhogy fontos ám a brácsa is! Ez egy kvinttel mélyebb a hegedűnél. - Ja, igen! A kvintről tudni kell, hogy hétfokú hangsorban ez mindig az alaphangtól fölfelé számított ötödik hangot jelenti. Na, szóval a brácsa hangja mélyebb a hegedűnél. Egyedülálló az összes zenekari hangszerek között, mert a szólamait mindig altkulcsban írják. Vonzó, jellegzetesen sötét hangja van. Sokkal kevesebb szóló-művet írtak rá, mint a hegedűre, de mégis nélkülözhetetlen, fontos hangszer ez is. Nem véletlen, hogy az egyik leghíresebb zeneszerző, Mozart is játszott brácsán. A hangterjedelme nem kisebb a hegedűénél, noha többnyire csak két és fél oktávot használnak fel belőle.

És ott a cselló is! Más szóval gordonkának hívják. A hangolása egy oktávval mélyebb, mint a brácsáé. Gyönyörűen szól! Ő is fontos hangszer, hiszen a zeneirodalom óriásai, Bach és Haydn is írt rá szóló-műveket is. Beethoven pedig a 19. században öt szonátát komponált a csodálatos csellókra.

A nagybőgő a méreteivel is eltér a többi vonós hangszertől, ahogyan azt a neve is jelzi. De ez nem minden! A hangolása is más. Ráadásul egyes bőgőknek ötödik húrjuk is van. Különlegessége még az is, hogy a kottaolvasás egyszerűsítése érdekében a bőgő-szólamokat mindig egy oktávval magasabban írják, mint ahogyan a zeneművet játszani kell.

Említettétek a hárfát is. Ő bizony, erősen különbözik a vonóval megszólaltatott húros hangszerektől, mert mindig pengetik. A felépítése is sajátos, más, mint a többieké. Sokkal több a húr rajta, mint például a hegedűn. És nem kell lefogni a húrokat. A hangterjedelme hat és fél oktáv. Óriási! Igaz? A pedál-szerkezettel minden húr hangmagassága fél vagy egész hanggal felemelhető. Így minden hangnemben alkalmazható.

A hárfa egyidős a zenével. Valóban az egyik legősibb hangszer. A világhírű komponista, Mozart például versenyművet is írt fuvolára és hárfára. Kedvelte ezt a hangszert Debussy meg Ravel is. Amúgy a hárfa a zenekarban többnyire egyedül működik. De ettől még ki merné azt állítani, hogy nem fontos, sőt felesleges?

Na, és akkor nézzük a fúvósokat! Ők is szerepeltek a hangszerek háborújában. Hát, barátaim, bizony nem volt igazuk a hegedűknek, mert ők is mind értékesek, pótolhatatlanok és szépek! Csúnya dolog becsmérelni őket! A fafúvósok, vagyis a fuvola, az oboa, a klarinét és a fagott ugyanolyan fontos, hasznos hangszerek, mint a vonósok, vagy mondjuk, a rézfúvósok. Azaz, a trombiták, a kürtök, a harsonák, a tubák. S nem létezne igazi, teljes zenekar az ütőhangszerek, tehát az üstdobok, a cintányérok, s főleg a spanyol zenében a kasztanyetta nélkül sem. Mondjátok meg az ostoba marakodóknak, öntelt, hiú kevélykedőknek, haszontalan, beképzelt harcosoknak, hogy csacskák mind! Ők valamennyien egy nagy családnak, a zenekarnak az egyformán fontos, hasznos, így aztán nélkülözhetetlen tagjai! Egymást egészítik ki, egymásra vannak utalva, ezért ne csúfolják, ne gúnyolják, ne becsméreljék, hanem békében, barátságban, becsüljék egymást! Ezt üzenem nekik.

A jó öreg tudós bagoly huhogó, bölcs szavai hallatán elámulva hirtelen vad csivitelésbe, csiripelésbe kezdett a tizenkét „szürke eminenciás” csöpp veréb, s aztán, mint akiket rakétából lőttek ki, úgy spricceltek szét köszönő repülésre a szélrózsa minden irányába, hogy a maguk módján vegyenek búcsút a híres erdei szárnyas-tollas csúcsagytól.

Se szeri, se száma nem volt a csip-csup csacska ügyeknek, amelyek miatt erdő-mező lakói a tudós Bölcs Bagolyhoz fordultak tanácsért, döntésért. Hol a hatalomért, az erdei hierarchiában elfoglalt helyért heveskedtek egymással némelyek, hol a területért folytatott ősi harcban kérték bölcs segítséget. S a tudós szárnyas-füles mindig a híréhez méltóan járt el. Igazi döntnök, valóságos erdei bíró lett.

Megneszelte ezt a Hold, hosszan elgondolkozott, s egy szép napon támadni kezdte a Napot. Mondván: versenyezzenek! S hogy ki nyert és ki a vesztes, azt majd a Földbolygó nevében eljáró híres-neves öreg bagoly mondja meg.

Vetélkedő beszédét kihívó félként a Hold kezdte, emígyen.

- Én egy hónap alatt körbejárom a Földet! Fürge vagyok! Kicsi és ügyes! Nem olyan, mint a mamlasz, lomha óriás-Nap! Az alakom változatos és kecses! Sarlóról teliholdra, majd újra sarlóra változom. Tud ilyet a Nap? Ugye, hogy nem! S a tengerek vízszintjét én is szabályozom, nemcsak az öreg Nap! No meg aztán tény az is, hogy nem csupán a Föld vonz engem, hanem én is vonzom a Földet. S a Nappal ellentétben én mindössze csak háromszáznyolcvanezer kilométer távolságra vagyok a Földtől. Én vagyok az egyetlen égitest, amelyiken ember járt. A Nap ezt sem mondhatja el magáról. S rajtam nincsen se levegő, se víz, se szél, se időjárás. De gyönyörű krátereim, láva-tengereim és vastag portakaróm is van.

- Ez semmi! - vágott vissza gúnyosan a Holdnak a Nap. Itt én vagyok az úr, nekem egész Naprendszerem van! Te ebben az ötödik legnagyobb bolygó, a Föld körül keringesz. Az én fényem az egész Naprendszerben sugárzik. Ezt te, Hold, sohasem mondhatod el magadról! No, de nézzük csak, ki vagy te valójában? Csepp a tengerben, ha az óceán én vagyok. A Naprendszer kilenc bolygóját hatvanhárom hold kíséri. Érted? Hatvanhárom! S te ezek egyike vagy. S jól figyelj, te kivagyis mitugrász! Amikor a Földről beszélnek, mindenki énhozzám viszonyítva határozza meg a helyzetét, és azt mondja: a Naptól számítva a harmadik. Na, ez a Föld. De tehozzád ugyan, ki méri, ki viszonyítja magát? Viccelsz? De nézzük csak tovább a bizonyítást! A Föld tőlem százötven millió kilométernyi távolságban kering. Nagyra voltál te

Hold, a Földtől való csekély távolsággal. Igen, közelebb vagy a Földhöz, mint én. Na, és akkor mi van? Ettől még nem győztél le engem! Mert én a Nap vagyok, aki körül ellipszis alakú pályán keringenek a bolygók. Mind a kilenc! Az én egész Nap-családom! S köztük te is, a Földdel együtt.

Persze, hogy rajtam nem járt még soha Földlakó ember! Mert forró vagyok, távoli vagyok! Megközelíthetetlen és félnek tőlem! Életerős vagyok, hatalmas gázgömb vagyok és pokolian meleg! Életem derekán járva közel ötmilliárd éves vagyok. A felszíni hőmérsékletem ötezer-ötszáz Celsius fok! A belsejében meg tizennégy millió Celsius fok van. Felfogtad a kettőnk közti különbséget?

Dicsekedtél a Hold-kráterekkel meg a láva-tengerekkel. Jó! Hát nekem meg napfoltjaim, napfáklyáim vannak és olykor gáz-sugarak törnek ki belőlem. - Ja, és nekem napkoronám is van! Látod, látod, neked meg nincsen ilyen! És mondok mást is! Nekem napszelem is van! Ami nem más, mint részecske-sugárzás. De neked ez sincsen! Ami pedig az árapály változásokat illeti, nos, ezeket nemcsak te, hanem legalább annyira az én gravitációs vonzásom is okozza. Velem akarsz versenyezni? Te kis suta buta! Én csillag vagyok! Hatalmas gázgömb! Nélkülem nem lenne élet a Földön. A fényem nyolc egész három tized perc alatt ér a Földre. Na, akkor most melyikünk is az erősebb? Ki a világegyetem bajnoka kettőnk közül?

Nagyot nézett a Bölcs Bagoly, amikor értesült a Hold és a Nap vetélkedéséről.

- Mire jó ez? Egyiktek nélkül sem lenne itt, a Földön ilyen élet. Ne veszekedjétek! Legyetek büszkéek magatokra, de sohasem öntelten, beképzelten! Csak a hiú becsüli túl önmagát, és csak a gyenge akar minden áron vetélkedve nyerni. Az, aki nem bízik eléggé önmagában. Kerüljétek a végleteket, a háborúskodásokat, az értelmetlen vetélkedéseket! Ez előbb-utóbb irigységet, haragot, gyűlöletet szül, ami rossz tanácsadó. A világegyetemben mindenkire ez vonatkozik. Mert a legfontosabb törvény: a béke, s a szeretet. S hogy kétszer él az, aki szeret.

III. FEJEZET

KI A VILÁG LEGGAZDAGABB EMBERE?

Feketébe borult és kínok kínjával gyötrődve szenvedett az egész Földbolygó az Úr 2021-dik esztendejében, amikor eddig soha nem látott, rémisztően pusztító vírusjárvány tombolt, mely millió számra szedte áldozatait, és rettegésben tartott - már kereken egy esztendeje - mindenkit, a védőoltások kései megjelenéséig.

A COVID-19 névre elkeresztelt gyilkos kór megfékezhetetlen terjedése miatt naponta száz-ezrével tömegesen fertőződtek meg, s haltak halomba szerte a világon az emberek. Válogatás nélkül kicsik és nagyok, gyerekek, felnőttek és idősek. Az országhatárokat hol lezárták, hol megnyitották. Éjszakára kijárási tilalmat rendeltek el. De nappal is elnéptelenedtek az utcák. Csak az élelmiszerboltok, a gyógyszertárak, a posták, s a bankok voltak nyitva. Bezárták az óvodákat, az iskolákat, a könyvtárakat, a mozikat, a színházakat, de még a kórházakat, s a temetőket is. A fertőzött fuldoklókat szirénázva száguldó mentőautók ezrei szállították a kórházak fertőző osztályaira. A halottakat halkan, csendben, a gyülekezési tilalom miatt alig gyászolva temették szűk családi körben. Megállt az élet, feketébe borult és forró lázban égett a Föld, óriás-karanténná változott a verejtékezve, tehetetlenül kínlódó, szenvedő, szerencsétlenül, dermedten vergődő világ. Légszomjjal küzdöttek a fertőzöttek, akiket lélegeztető gépek ezreire is hiába kapcsoltak rá, mert a vírus megbénította, szétroncsolta, elpusztította, megölte először a tüdejüket, aztán az agyukat, s az idegrendszerüket. A kórházak s a halottas házak mind zsúfolásig megteltek. Milliók vívták végső élet-halál tusájukat a kínai kór kegyetlen, mindenkit térdre kényszerítő támadásával szemben. S aki látszólag meggyógyult, valójában az is beteg maradt. Hónapokkal később is gyengék, örökké fáradtak, levertek, tetszhalottak voltak. Valamennyien maradandó szervi károsodásokat szenvedtek.

Múltak a hetek, a hónapok, s lassan az évek, mire a láthatatlan ellenség megfékezésére megérkeztek az első oltóanyagok. Minden ország ezeken marakodott. Pedig mindössze fél évre jelentett egy-egy vakcina biztonságot, - miközben újabb és újabb vírus-mutációk jelentek meg, s akit netán gyógyulttá nyilvánítottak az „első hullám” végén, pár napon belül megfertőződött egy másik, újabb vírus-változattal. Jött a második, aztán a harmadik „hullám”. S az alagút vége sehogyan sem látszott.

Milliók haltak meg, s milliók váltak munkanélkülivé. Őrjöngve, tajtékozva tombolt, gyilkolt a Kínából eredő vad, vuhani vírus. Odalett mindenkinek a régi élete, s a talpra állás esélye mind reménytelenebbül a beteljesíthetetlen álmok távoli, bizonytalan világába kódult. Fekete halottas autók, fekete gyászleplek, fekete zászlók, fekete szívek, fekete telek, fekete lelkek... Felemésztett tartalékok, félretett tervek, félrevert harangok, fakó falvak ... - Istenem, mivé lett a világ? - sóhajtott ég és föld, néptelen város, kihalt utca, üres játszótér és iskola, üvegkalitkás, szkafanderes karantén-birodalom, szájmaszkban, védőkesztyűben leszegett fejjel bandukoló bevásárlók gyér serege a kézfertőtlenítő, kijárási tilalmas, razziázó rendőrös, kivezé-nyelt fegyveres katonás végeláthatatlan járvány-örületben.

Szánalmasan szenvedve várt szolid szilveszter, szomorkás, gyülekezési tilalmas, halk óv-búcsúztató, alig ünnepezt, ki tudja, mit hozó újesztendőhöz címzett csendes fohász a Covidos évfordulón, melyen trombita nem szólt, dob nem pergett, mert a vidámság helyére a kétségbe-esés, a rémület, a gyász, s a félelem költözött. - Hová jutottunk? Mivé lett az egykor nyüzsgő, zajos, színes, tarka, boldogságkereső, rohanó földi élet? Négy fal közé szorított keservesen kínlódó karantén-fogollyá vált az összes Földlakó. - Karácsony? Születésnap? Rokonlato-gatás? Gyülekezési tilalomban?

Ellehetetlenült minden és mindenki. Magányos ünnepek, hozzátartozóktól elválasztott rémvilág gyötrelmes hétköznapijai olvadtak egymásba, s már az évszakok, a vírushullámok váltakozását is fásultan, fájdalmasan nyögte a bolygó összes népe.

Bánat, fájdalom, félelem, bezártság, talajvesztettség, oltásra vagy halálra várakozás, s a fogyó tartalékok miatti aggodalom keserítette meg szerte a világon az országok, népek sanyarúra fordult sorsát. - Mi lesz velünk? Hogyan tovább? Véget ér-e valaha, a mi életünkben ez a sok szörnyűség? Lesz-e még újra vidám, önfeledt napunk úgy, mint rég, a Földet letaroló óriás járvány előtt? - Ezt kérdezte mindenki. De a választ földi lény nem tudhatta. Azt viszont igen, hogy ha létezik a Pokol, s van tornáca, akkor 2021 tavaszán, a vírus-évfordulón már ide zuhant a káoszba fulladó Földbolygó.

Lehetséges, hogy Isten büntetése ez a borzalom? Gonosz lett a világ, túl sok benne a bűnös meg a bűn? - tanakodtak kétségbe esve az emberek, akiket már a kézfogástól, a másik érintésétől is eltiltott a vírusjárvány. S a templomok is zárva maradtak. Istentisztelet legfeljebb a tévében vagy az interneten volt látható.

Mélypontról is lefelé tovább zuhanva süllyedt, roskadt bánat óceánjába a bolygó, miközben egyre nőtt a napi új fertőzöttek száma. Padlót fogott a világ, s a bezártságot, a retteget egyre rosszabbul viselte már az összes nép. Kínjukban családok és családtagok egymásnak estek, marakodtak, veszekedtek. Fájt, nagyon fájt nekik az élet.

Amikor az ember tehetetlen, a saját sorsának nem ura, s mint a nyílt tengeren veszteglő csöpp lélekvesztő, oly kiszámíthatatlanul hanykolódik össze-vissza vele az élet, előbb-utóbb elgondolkodik elveszett jövőjén, sanyarú jelenén, de még a múltján is. Így tett a középiskolás pesti srácok közül kettő is. A Rudi meg a Norbi. Először arra gondoltak, hogy ha már az iskola is bezárt, szünetel a tanítás, mi lenne, ha elindulnának világot látni? Most épp talán nyitva van Ausztria felé a határ. Milyen lehet a vírushelyzet mondjuk Bécsben? Hátizsák, vonat, gyors csomagolás, és persze, szülői engedélyek? Na, mit szólsz? - csábította a barátját Rudi.

- Nem jó! Tegnap még mehettünk volna, de hallottam a rádióban, hogy Ausztria újra szigorít. Vagy be sem engednének minket, vagy kénytelen karantén várna ránk. Ezt az ötletet felejtsd el! - mondta Norbi.

- Kár! Persze, a varjú is ezt ismételteti, mosolygott szomorúan Rudi, de aztán gyorsan előállt egy újabb programmal. - Rendben van! Ha nem mehetünk sehová sem, akkor innen keressük meg a világ leggazdagabb emberét! Ott az internet, a híreket, az információkat még nem tették karanténba!

- Nem rossz gondolat! S ha megtaláljuk a világ leggazdagabbját, akkor segítséget kérünk tőle. Az én szüleim mindketten elvesztették az állásukat. A nagypapámat a Covid-19 vitte el az Idősek Otthonában. Te meg a nagymamádat veszítetted el, és vajás kenyeret ebédeltél ásványvízzel. Ránk férne a segítség, meg egy kis szerencse! - felelte Rudi.

- Szerencse? Mit nem mondasz! Úgy nézünk ki, mint a szerencse fiai? Mikor szerencsétlen lett az egész világ, az egész Föld? Egyébként sem hiszek benne. Azt mondják, hogy a szerencse nádszál. Könnyen eltörik. Meg egyébként is forgandó. S a puszta szerencséire támaszkodni vakmerőség.

- Meglehet, de egy szólás szerint a szerencse szárnyon jár, s akire rászáll, az jól jár. S hogy mindenki a maga szerencséjének a kovácsa!

- Szerinted a világ leggazdagabb embere szerencsés, vagy inkább okos és tehetséges volt, amikor megszerezte a vagyonát? - kérdezte huncutkás mosollyal Norbi.

- Na, várjál! Szerinted a gazdagságot vagyonban, pénzben mérik? Mert szerintem nem feltétlenül! Úgy gondolom, hogy vannak gazdagok, és szegények. Aki gazdag, annak van mit a tejbe aprítania. Tartaléka, vagyona is akad. Nem szűkölködik, hanem bővelkedik. Nem vajas kenyeret ebédel, és nem bundás kenyér a vacsorája. Alighanem most, járvány idején is a világot járja. Bámészkodik, repked ide-oda, hajókázik. Télen a Bahamákon, meg ilyen jobb helyeken sütteti magát. Nem egy panelház erkélyén álmodozik és szomorkodik, mint mi.

- Igen, a gazdagságról mindenkinek a pénz jut eszébe. Sajnos! Pedig szerintem ez tévedés! Igenis léteznek szegény gazdagok, meg gazdag szegények is. S a gazdagságot nem csupán pénzben lehet és kell mérni. Először is, jobb becsülettel szerényen élni, mint rossz úton járva meggazdagodni! - kardoskodott igaza mellett Rudi.

- Gazdagság és becsület! E kettő összeegyeztethető, vagy eleve kizárják egymást? - kérdezte Norbi.

- Ha valaki tisztességgel szerzett pénz-vagyont, akkor lehet becsületes is. De amondó vagyok, hogy ez ritka!

- Lehet! De akkor most azon vitatkozunk, hogy egyáltalán ki minősül gazdagnak? Azt mondtad, nem feltétlenül az, akit majd felvet a pénz.

- Így van! Gazdag az, aki boldog, és becsületes. Az anyám engem erre tanított! - erősködött Rudi.

- Érvelni is tudsz, vagy csak kinyilatkoztatsz?

- Ne így vitatkozzunk, hanem inkább vegyünk elő papírt, és írjuk fel, melyikünk szerint ki a világ leggazdagabb embere! - javasolta Rudi. - Na, akkor Norbi szerint: gazdag az, akinek sok a pénze. Mindent megvehet, és jól él. Rudi szerint: a gazdagságot nem feltétlenül pénzben, vagyonban kell mérni. Gazdag az, aki boldog, és becsületes.

- De mit jelent a boldogság? - vágott Rudi szavába Norbi.

- Hát, a boldogság az egy érzés. Érzelmi állapot. Aki boldogtalan, az szerencsétlennek érzi magát. Örökké szenved, és emiatt elégedetlen. Akkor... a boldogság csakis ennek a fordítottja lehet. Tehát, aki boldog, az elégedett. A sorsával, önmagával, a helyzetével, a körülményeivel meg a környezetével.

- Ahhoz, hogy valaki elégedett legyen, s ettől boldog is, tényleg nem kell vagyonosnak lennie?

- Nem kell! Kevés pénzzel is lehet valaki elégedett is, boldog is. A boldogságot nem lehet pénzen venni. S aki boldog, az becsületes is. Tisztességes, megbízható, kötelességtudó. Egy gazember sohasem lehet gazdag. Se boldog, se becsületes. Becsület-boltot pedig nem lehet nyitni!

- Aki éhezik, nélkülözik, gyászol, bánata van, az nem lehet boldog, mert nem lehet elégedett.

- Igaz! De becsületes az lehet! Nem biztos, hogy az ő hibája, ha nincs mit ennie, s ha valakijét elveszítette. Ez mind-mind szomorú, rossz dolog. Ellentétes az elégedettség érzésével.

- És ha valaki úgy gazdag, hogy boldog, elégedett, de nem becsülettel szerezte meg azt, amije most van?

- Az baj! Akkor azt előbb-utóbb Isten-Sors-Gondviselő vissza fogja venni tőle! Kapott valamit, amit nem érdemelt meg, amit nem szolgált meg, amire nem volt érdemes. Talán ügyes-

kedett vagy trükközött. Esetleg örökölt vagy a szerencsejátékokon nyert. De csak pénzt! S nem boldogságot, meg becsületet. Ideig-óráig lesz csak gazdag - akár pénzben, akár boldogságban, elégedettségben, akár becsületben mérve. Előbb-utóbb elveszít mindent, aki potyázott. Előfordulhat az is, hogy önző gazdagsággal Föld körüli hajóútra fizeti be magát, s mert tisztességtelenül gazdagodott, másoktól vett el, ezért most minden őtőle vétetik el. A hajó elsüllyed. Vagy baleset éri. Netán a Covid-19 egyik gyilkos mutációjába hal bele. Míg, ha itthon maradt volna, s ha nem dicsekedett, nem kérkedett volna a zsáknyi pénzével, akkor simán megmenekülhetett volna! A szerénység, az alázat is fontos. De csak akkor, ha őszinte.

- A boldogság csak elégedettséget jelent? - firtatta tovább a témát Norbi.

- Elégedettnnek lenni nagy dolog! Minden ember vágyik kitűnni a szürke átlagból, a közép-szerűségből. Mindenki szeretne bizonyítani. Önmagának és a világnak. Megmutatni, hogy mit tud, mire képes, mennyire tehetséges. Mindenki szeretne híres, ismert, elismert, megbecsült, nevezetes, közismert ember lenni, akit a világ tisztel. Vagy legalább a szűkebb környezete. S mindenki vágyik arra, hogy hatalma legyen.

- Ez mit jelent?

- Akinek hatalma van, az egy adott közösségben, vagy valamilyen tevékenységben érvényesíti, sőt rákényszeríti az akaratát másokra. Például, az osztályban a tornatanár a hatalmánál fogva el tudja tenni, hogy száz fekvőtámaszt csináltasson veled, mert magasugrás közben beszélgettél. Hatalma van a rendőrnek is. Letartóztathat, megbilincselhet, ha bűnözöttél. S vannak városokat, országokat vezető politikusok, akik háborúról és békéről is dönthetnek. Lehet, hogy ők a legnagyobb hatalmak. Mármint a Földön. S vannak persze, égi hatalmak is. Isten, Sors, Gondviselő, akikben én mindig is hittem, ahogyan most is.

- Ajaj, akkor a boldogsághoz mégiscsak rengeteg dolog kell! Na, nyilván ezért boldogtalanok az emberek! - legyintett Norbi.

- Ez tévedés. A boldogsághoz elégedettség kell. S az, hogy egy ember mitől elégedett, változó. Nem mindenki vágyik országos méretű hatalomra. És nem mindenki szeretne világhírű filmszínész vagy olimpikon lenni. A boldogság ott kezdődik, ahol a nagyravágyás végződik. Fontos, hogy merjünk álmodni, komoly terveket szőni. De, ha egy közepes képességű tanulót arra treníroznak, hogy orvos legyen, miközben a cél-tantárgyakból bukácsol, akkor az esélytelen álmoknak a bukásra ítélt beteljesítésére kényszerítjük őt. Kínlódni és bukácsolni fog, de sohasem lesz boldog. Csak a reális célokért szabad küzdeni. S nem igaz, hogy a cél szentesíti az eszközt! Aki csal, aki becsúsz, az előbb-utóbb rajta vesz. Ráadásul sokszor maga az út legalább annyira fontos, mint a cél. Például, érezni azt, hogy „megcselekedtük, amit megkövetelt a haza”. Vagyis valami nagyot, hasznosat, fontosat kell tenni. Nem önző módon önmagunk, hanem mások, a közösség, az osztály, az ország, a világ javára! Mindig tudni kell, hogy mi a valós érték, s mi az, ami múlandó. Érteni kell, hogy mi mozgatja az embert, s a világot. Igen, igen, a pénz is. De nemcsak a pénz! Életművet sem lehet pénzen venni. Belső emberi értékeket sem. S a fejlődésre, a becsületes gyarapodásra csak az képes, aki rátermett, tehetséges valamiben, és megharcolja a maga háborúját, megtalálja a maga útját, s azon minden akadályt, gáncsot, nehézséget leküzdve végig is megy. S aki tényleg megfogja, - de nem a könnyebbik végét - a munkának. Nem olyan fajta, aki elmenne a munka temetésére, hanem szorgalmas is. Érti, hogy kinek-kinek a munkája mutatja a mivoltát. Nem pedig a bankszámlája, vagy a titkos trezorokban tartott aranyrúdjainak, gyémántjainak a száma.

Nemrég kezembe került egy újság. Azt olvastam benne, hogy a munka örömet szerez, elégedetté tesz, ha az ember szívesen végzi, ért is hozzá, és tisztességesen meg is fizetik érte - folytatta Rudi.

- Életmű? Ennek mi a pontos jelentése? Kinek lehet életműve? - kérdezett vissza ismét Norbi.

- Megpróbálom körülírni a lényegét. Szóval, egy festő, egy író, egy zeneszerző, egy énekes, rendező, színész vagy sportoló, - tehát ismert ember, közszereplő esetében, - kézenfekvő, hogy az alkotásainak az összessége jelenti az életművét. A tanárnak viszont a diákjai sikere. Az orvosnak a sok meggyógyított betege. Az ügyvédnek az összes megnyert pere. Bár, ez inkább a sikert jelenti. Az életmű az, amit valaki személyesen alkot. Szellemi értékeivel, agyával, tudásával, kezeivel, szavaival. Baj akkor van, ha valaki látszat-életművet „alkot” úgy, hogy azt pénzen veszi. Élősködve, mint egy lián vagy borostyán. Például, aki vesz egy galériát, s a pénzét festményekbe fekteti, aztán a művészek szellemi alkotásait, képeit, szobrait pénzért mutogatja másoknak - „tulajdonosként”, annak üzlete, kiállító terme, nem pedig életműve van. Üzletember, aki ad és vesz. Értéket nem ő maga teremt, hanem mások alkotásaival, szellemi termékeivel ügyeskedik, üzletel. Pénzt csinál mások tehetségéből, művészetéből. Amolyan „modernkori handlé”. Ószeres.

- Jó! Na, és akkor most szerinted ki a világ leggazdagabb embere? Ezek szerint nem a Forbes Magazinban keressük, ugye? - tért a lényegre Norbi.

- Nem feltétlenül! Ők egymással is viaskodnak, úgy hallottam. Rengeteg, amijük van, mégis elégedetlenek, mert még többet szeretnének. Mind dobogós óhajtana lenni. S mind első, győztes akar lenni. Márpedig, aki többre vágyik, az nem elégedett. Aki nem elégedett, az nem lehet boldog. S aki nem boldog, az nem lehet gazdag. Vagy hiába gazdag. Nem véletlenül tartja úgy a bölcs mondás: leggazdagabb az, aki már semmit nem kíván. Tökéletesen elégedett.

IV. FEJEZET

BUDA BALGA BOLONDJA

Ez a mese arról szól, hogy olykor késik ugyan az igazságszolgáltatás, - a földi, vagy Isten-Sors-Gondviselőé, - de el sohasem marad. Mert bizony, addig jár a korsó a kútra, amíg el nem törik. S hogy aki irigy, diktatórikus hajlamú, s hírnévre vágyik, de becsstelen eszközökkel próbálja elérni a célját, az előbb-utóbb pórul jár. Híres nem, csak hírhedt lesz - bűnözőként. S végül a tévében bilincsbe verve mutogatják. Pedig senki sem születik gengszternek, csirkefogónak. De a körülmények, s önmaga hibájából könnyen azzá válhat. Mivel a harag, a gyűlölet rossz tanácsadó.

Azt beszélik, hogy három gazember van a világon. A Ráérek. Az Elfelejtettem. Meg a Majd. Na, ezek csak kicsiny kópék, kellemetlen kajla gézengúzok ahhoz a rémes szörnyeteghez képest, aki a keresztségben a Shanda István nevet kapta. S hogy majdan elnyeri „A VILÁG LEGGONOSZABB TÖRPÉJE” címet, azt a megboldogult szülei, a néhai anyja meg az apja ama ördögverte napon, amelyen a mi kis Pistánk a Földbolygó kárára világra pottyant, még senki sem tudhatta.

Shanda Isti már apró gyermekkorban is elhíresült az elképesztő gaztetteiről. Környezetében mindenki tudta, hogy ő az ördög cimborája, a sátán maga, hiszen fűbe-fába belekötött. Mindenkít gúnyolt, durva viccekkel, csúf szavakkal, majd később tettelesen is bántott. Jellemtelen, alávaló, aljas, velejéig gonosz becsstelen anyaszomorító volt, aki hajlamánál fogva másoknak örökké ártani, kárt okozni, bajt keverni próbált, s már óvodásként rossz útra tért. Megszállott gonosz, hiú, nagyravágyó, de buta, s így örök vesztes, indulatos, semmirekellő, haszontalan ember volt. Irgy, mint az ördög, ami nem csoda, hiszen az ördög cimborája lett, s hét ördög lakott benne. Ő volt a Mecsekalja, s aztán Buda balga, bolond bohóca és réme. A gonosz, összeférhetetlen, áskálódó agresszív kis törpe, aki homokot szórt a társai szemébe az óvodában, s ütötte, rúgta, csípte még a lányokat is. S a kék vödörért meg a piros lapátért bárkivel nyomban öltre ment. A játszótéri homokozóban mindenkit félrelökött, felöklelt, s elvette tőlük az összes játékot. Hiába szóltak rá, az neki falra hányt borsó volt. Sátáni torz vigyorral gúnyolódva felnevetett, s folytatta, amit addig tett. Istipisti a szép szóból soha nem értett. Születése óta hét ördög lakott benne. Így aztán a társaitól ellopott játszótéri kincseket csak akkor volt hajlandó visszaadni, ha a kislányok segítségül hívták az erős, nagyfiú testvéreiket, s azok a Shanda Pitykát alaposan helyben hagyták, elagyabugyálták, véresre verték. Ami csúf dolog, de a bátyjak mentségére legyen mondván, nem tehettek mást. Sátáni viselkedésével az irigy Istipisti ezt kényszerítette ki. Nem hagyott más választást, nem látszott más megoldás a „Shanda-problémára”. Pistike ugyanis mindig minden gaztettét letagadta. Szemrebbenés nélkül úgy hazudott, mint a vízfolyás, és egyfolytában rongált meg lopott, már gyermekkorában is.

- Ő kezdte! Nem én voltam! Ő volt! Ő vette el tőlem! Az nem az övé, hanem az enyém! - füllentette a gonoszsága miatt sűrűn váltott óvodák, iskolák összes óvo- és tanító nénijeinek. Vagyis, amit a Shanda Isti elkövetett, azt mind ráfogta a saját áldozataira. S mielőtt még azok bármit is tehettek volna, Pityka odarohant a felnőttekhez árulkodni, óvodát, iskolát félrevezetni, hogy ő ám itt az áldozat! A tettes a valójában vétlen, épp általa megtámadott társa, akit hajánál fogva cibált, pofozott és rúgott, s akinek a fejére vödörnyi homokot borított, szemébe pedig kavicsot meg földet dobott.

Megzavarodtak a felnőttek, mert Shanda Isti szívósan, mély átéléssel, folyamatosan és látszólag hitelesen, így hihetően hazudott. Vagyis tagadta, amit tett, s vádolta, befeketítette a

vétleneket. A tanárok sehogyan sem bírták kideríteni az igazságot. Istike sorra-rendre megúsza a sok disznóságot. De még az is megesett, hogy az igazgató őhelyette az ártatlan társát róttta meg.

Ha Shanda, akkor minden fordítva van! Az igazság az, ami épp ellentéte az Isti állításainak! - Na, ez lett volna a lényeg, amit a félrevezetett, megtévesztett felnőttek akkor még nem fejtettek meg. Bizony, olaj volt a tűzre, hogy a gonosz kis törpe a napi gengszterségeiért sokáig soha meg nem lakolt, mert trükkös és ravasz volt. Nem lehetett elcsípni, rajtakapni, rábizonyítani a valóságot. Istipisti erre az egyre kicsi korától kezdve mindvégig nagyon ügyelt. Ám épp ettől Shanda Pityka vérszemet kapott, egyre bátrabban, mind gátlástalanabbul, s egyre durvábban, egyre kegyetlenebbül bűnözött. Kárörvendő gúnyos kacajokkal csúfolta az áldozatait, akiktől nem elég, hogy ceruzát, tollat, vízfestéket, szappant, törülközőt, torna-zsákot és tízórait lopott, de még a füzeteket is összefirkálta az óráközi szünetekben. S akiket legjobban irigylet, azoknak az írkaiból még a házi feladatot is rendszeresen kitépkedte, hogy ötös helyett elégtelent kapjanak.

Pistink az osztály legjobb tanulóját gyűlölte legjobban. Ezért, amikor ő volt a hetes vagy a tábla-felelős és egyedül maradhatott bent az osztályteremben, legelőször az ő táskájához osont, s a tankönyveiből kitépkedte a következő tananyag négy-öt fejezetét, hogy az elismert eminens ne tudjon az órákra készülni. Majd, mint aki jól végezte a dolgát, végigdézsmálta a többiek táskáit is. Pénzt, értékes tollakat, kedves kis kabalákat csent el. S mert ezeket a lopásokat is megúsza, idővel felbátorodott, s rákapott az ékszerekre, az órákra, gyűrűkre, tornaóra előtt levetett karkötőkre, arany és ezüst fülbevalókra is. Ám akit leginkább irigylet, annak földhöz vágta a tolltartóját, széttörte a tollakat s a ceruzákat, erősen rájuk taposott, s nem kímélte a tolltartók cipzárjait, patentjait, de még a rádiókat sem. A körzőkre, szög-mérőkre különösen fogékony volt. Ezeket marokszámra gyűjtötte be.

- Láttam, hogy a Zoli volt! A másikat meg a Karcsi rontotta el, mert összevesztek a Danival! - sietett árulkodva befeketíteni a gyűlölt, irigylet ellenségeit, hogy jó előre így terelje el magáról a figyelmet.

Döbbenet és néma csend övezte Shanda Isti rémtetteit, mindennapos gázságait, gátlástalan ámokfutásait. Az osztály tehetetlen volt. Egyre többen gyanakodtak már rá, látni is véltek ezt, azt, am azt, de bizonyíték és szemtanú sohasem volt. S ha már forró lett a talaj Shanda Isti lába alatt, a velejéig gonosz csirkefogó, a kis törpe, a sátán maga, addig-addig rágta odahaza a szülei fülét, addig panaszkodott az őt állítólag „bántó és lenéző, sőt üldöző” aljas osztály-társaira”, míg végül sietve másik iskolába írátták át, ahol aztán „friss terepen” és újult erővel ugyanazt folytatta, amit addig csinált. Ám az új helyeken már szélesíteni kezdte az „ötlet-palettáját”. Rajzórán például szándékosan leöntötte a padtársa munkáját a festékes poharával, mert nem bírta elviselni, hogy az sokkal ügyesebb, tehetségesebb, s a munkája százszor szebb az övéénél.

Az óráközi szünetekben már ragasztózta is némelyek padját, székeit. S az utcáról behurcolt kutyaürüléket is sűrűn becsempészte a jó tanulók könyvei közé a táskákba vagy a tolltartókba.

A vidékről az apja révén a fővárosba felkerült Shanda Isti alig tíz esztendősen már a Rózsadomb réme lett. Profi gyermek-bűnözővé érett. Kicsi volt és jelentéktelen. A tanuláshoz buta is, lusta is. Így mindig, mindenütt a legrosszabb, leggyengébb tanuló volt, akit a tanárok rendszeresen a számpadba ültettek, s a tudatlansága, felkészületlensége miatt gyakran meg is szégyenítettek.

Sűrűn próbált puskázni, de ilyenkor is sikerült kívágnia, kimagyarázkodnia magát. Még műkönnyeket is hullatott, ha a helyzet úgy kívánta, s addig csűrte, csavarta, amíg a csalását rá nem kente egy másik társára. Mindig valaki ártatlan, vétlen lett ilyenkor is a ludas a tanárok meg az osztály szemében. S hogy élethű sírást, hiteles hazudozást tapasztalt Shanda Pitykától mindenki, azon sem kell csodálkozni. Diák színjátszóköri tag volt. Vagyis, a mi gengsztergazember gonosz törpénk két dologhoz értett, két dologban volt tehetséges. A bűnözésben és mások hiteles megtévesztésében. Némely iskolai Shanda-produkció kifogástalanul megállta volna a helyét bármely színház színpadán is.

Törpe Pitykánk egész életében bukdácsolt. Ám, amikor egy jó tanuló felelt, eljátszotta azt, hogy ő, a legbutább, a leggyengébb sűg, segít a legjobbnak. S ha Istike felelt, s persze, egyest kapott, fékezhetetlen dűh és harag fogta el. Nem önmagát okolta, hanem mindig valaki mást. Kezdetben a hozzá közel ülőket büntette, amiért nem csaltak, nem nyitottak ki a pad alatt neki tankönyvet és nem sűgtak. Óra után egy-egy eldugott helyen, sarokban, WC-ben, ököllei ütötte, verte őket, vagy kékes sárga, lilás foltok maradtak erős csípései, kíntásai után a társai karján, netán arcán. Idővel már úgy is kegyetlenkedett, hogy a szerinte „bűnösnek” a szemeit próbálta tiszta erőből be- és kinyomni. Persze úgy, hogy szemtanú, bizonyíték őellene soha ne legyen.

Pityka agya mind sűrűbben elborult. Bántotta, zavarta őt, hogy kivétel nélkül mindenütt, s mindig őt ültették a számárpadba, s bárhová is iratkozott át, minden iskolában, mindegyik osztályban mindig ő volt a legrosszabb tanuló. Ezt a súlyos gondját azonban nem úgy próbálta orvosolni, hogy csínytevések, rendetlenkedések helyett inkább figyel az órákon, otthon pedig a másnapi aberrált kegyetlenkedések megtervezése, előkészítése helyett leckét ír és tanul, mint a többiek, - hanem ehelyett szembeszállt, háborúzott, harcolt az egész világgal. Mármint az osztállyal, az iskolával, s ha kellett, a saját becsapott, megtévesztett szüleivel is.

A legjobb tanulókat már nemcsak titokban károsította meg, hanem nyíltan is. Gonosz gengszterként odasettenkedett hozzájuk a szünetekben, liliputi törpe léte batornak és óriásnak képzelve magát oly közelről nézett fel rájuk, hogy csaknem ráállt a lábaikra. S mint ahogy a „szébb a páva, mint a pulyka” mondókából egykor megtanulta, csúfolni, kinevetni, gúnyolni kezdte őket. Képtelennél képtelenebb dolgokat fogott rájuk jó hangosan, hogy mindenki előtt lejárassa, megalázza, megszégyenítse, gyanúba keverje őket, mint „ellenségeket”. Aztán a tanítás végén elrejtőzött az utcasarkon, s egyenként meglesve őket, orvul, hátulról támadt rájuk. Elgáncsolta, sípcsonton rúgta, ütötte, pűfölte, csípőte, harapta, köpködté mindet. Táskájuk cipzárját és csatját elrontotta, kitépte. Mindent kiborított belőle. Aztán taposta, tépte, ami a keze ügyébe akadt. S tette mindezt addig, amíg egy-egy járókelő fel nem bukkant a közelben. Akkor gyorsan és rendkívül hangosan megfordította a helyzetet. Abbahagyta a tombolót, őrrjögő mutatványát, s gyorsan elkezdte a hamis, csaló műsorát. Még ő kiabált az áldozatával, ő fenyegette, hogy legközelebb már szólni fog az osztályfőnöknek, de még az igazgatónak is, ha még egyszer ilyet tesz.

Pistike persze bosszulta a tanárokat is. Rajzszőget tett a székökre, kerékpárjaik, motorjaik, autók kerekeit kiszúrta vagy belőlük a levegőt kieresztette. S akitől a legrosszabb osztályzatokat vagy a legtöbb szidást kapta, azokról elhíresztelte, hogy kifejezetten rossz tanárok. Nem tudják a tananyagot, s nem is vérbeli pedagógusok, mert a tanításhoz sem értenek. Ráadásul alkoholisták, részegesek is, így aztán az iskolai órákon kiabálnak, s a gyerekeket verik. No meg aztán ittasan szoktak vezetni, otthon pedig a saját gyerekeiket véresre verik. Tehát emberként és tanárként is alkalmatlanok. Le kell váltani, ki kell cserélni őket! S addig-addig pusmogta, ál- és rémhírként terjesztette, itt-ott névvel is hangosan kiabálta a rágalmait

még az iskolaudvaron is, amíg tényleg tönkre nem tette a tanárok tekintélyét, s az idegeit. Némelyiket elmebetegnek nevezte - bosszúból, mert alapos okkal megbuktatta őt.

Ingerelni, provokálni, felőrölni, térdre kényszeríteni, kivéreztetni, leamortizálni, kifárasztani, és tönkretenni! - Ez volt Shanda Pista beteges gonoszságának, bukás-bosszulásainak, aberrált „haditerveinek”, elégtétel vételeinek az ördögi, sátáni mottója. Isti gonoszságát, határtalan gyűlöletét ilyenkor a bosszúvágy motiválta. Azért, mert a tanárok nem szánták őt meg, nem adtak neki meg nem érdemelten jobb jegyet, nem kivételeztek vele, nem dicsérték, nem hajbókoltak neki, hanem igazságosan azt kapta, ami járt neki, amit ténylegesen megérdemelt.

Akadott olyan tanára is, akinek a kutyáját meg a macskáját cserkészte be és vadászta le. Bosszúból. Otthonról ellopott gyógyszerekkel megmérgezte vagy megfojtotta, illetve téglával agyonverte őket. Nyom, bizonyíték, szemtanú sohasem volt. Mert ismétlem, Shanda Pityka két dologhoz értett. A gonosz bűnözéshez meg a megtévesztéshez, a hamis látszatkeltéshez. E két dologban - profi, immár életvitelszerű bűnözőként, aki mindig „bombabiztos alibit” produkál, - Isti vérbeli tehetség volt.

Állítólag, ha alibije nem lett volna, akkor sem csapták volna őt ki az iskolákból. - Hogy miért? Egyrészt, mert sajnálták. Vézna kis törpe volt, ártatlannak tűnő kék szemekkel és angyal-szőke fizimiskával. Másrészt - a rendszerváltás előtti Magyarországon - nagy „párt-mufti” volt a Pityka papája. Odaszólatott volna az fentről bármelyik igazgatónak, hogy ne bántsák az ő kiváló kicsi fiacskáját. Egyszer az egyikükkel meg is tette. Ez bizony, tény. Shanda Istinek ugyanis papírja volt arról, hogy kisebb szellemi fogyatékossgal született. Nehezen és késve tanult járni is, beszélni is, így eleve „év-vesztes” lett, később kezdte az iskolát. Utóbb főként az írás-olvasás, a szövegértés és a számolás jelentett számára igen nagy, megoldhatatlan problémát.

A rossz nyelvek szerint amit Isti nem tudott megtanulni, azt már István se bírta pótolni. Azaz, élete végéig úgynevezett „funkcionális analfabéta” maradt. S mert az egész diákkorát végigbukdácsolta, az iskolaorvos hetedikben igazolta, hogy Istike szellemileg retardált, visszamaradott. Az agyi fejlődése, a gondolkodása, a belátó képessége erősen korlátozott, s a szocializációja félresiklott, hiányos. Így akár kisegítő iskolában is folytathatja a tanulmányait. Azonnal átíratható. Ám a magas pártrangú papa rögtön intézkedett, s a normál, tehát az egészséges gyermekek számára fenntartott iskolarendszerhez ragaszkodott. Azt mondják, megfenyegette, megzsarolta, terrorizálta az igazgatót, hogy Isti - aki púp volt mindenki hátán - végül mégis maradjon. Annak ellenére is, hogy a testnevelés kivételével szinte minden tárgyból mindig bukott, s állandóan pótvizsgázott.

Múltak az évek, s a Shanda Isti idővel - legalábbis papíron, - felnőtté cseperedett. Termetre ugyan törpe maradt, a tudása se igen gyarapodott, lélekben pedig egyenesen az óvodás csínytevő csöppségek szintjén maradt. - Hát, így járt, aki a kisegítő iskola helyett az egészséges diákok közé járt. Ami, való igaz, a mi Pistánk apjának volt a műve, s a bűne. Szóval, ne csodálkozzunk azon, hogy az alma nem esett messze a fájától. Ahogyan Istike apja csalt, zsarolt, diktatórikus arroganciával parancsolgatott, erőszakoskodott, ugyanezt tette, - mert otthon ezt, és csakis ezt látta, - a fia is. Margit mamát sűrűn látták kék-zöld monoklikkal a szemei körül. - Hát, persze! Ha berúgott, s ha vita volt, Istike papája a mamát is, meg a fiát is verte. Nem csoda, hogy antiszociális szörnyeteg lett az eleve szellemi fogyatékos fiúcskából, aki bátran bosszulta a saját apját is, a verések miatt. Sűrűn „megviccelte” azzal, hogy kilopta a tárcájából a pénzt, két-három napra elcsente, majd utóbb visszacsempészte a munkahelyi belépő igazolványát, kilyukasztotta a zoknijait, ollóval, pengével felvagdosta a zakóinak a

zseb-aljait, kirojtozta az ünnepi nyakkendőjét, vagy zacskókban a hűtőgépbe rejtette az autó meg a lakás kulcsait. Szóval, a bolond fiú bolondot csinált még a saját apjából is. - Hogy miért? Válaszul a megaláztatásokra. Nagyravágyó, hiú, rátarti léte Pista tudta, hogy - finoman szólva - ő az utolsók között is a legutolsó, holott a legelső szeretett volna lenni! S bármit tett, ez soha, de soha nem sikerült neki. Erős kisebbségi érzés gyötörte őt, kívül-belül szégyellte, kevesellte magát, s ezt a fájdalmas, nyugtalanító érzést próbálta önmagából kiiktatni, a kisebbségi érzését kórosan túlkompenzálni. Tudta magáról, hogy alacsony és vézna, minden értelemben törpe és gyenge is. Kívül meg belül is. Kakukktójtás volt mindenütt. Valóban kisegítő iskolában lett volna a helye, ahol a fogyatékos fiatalok fejlesztésére szakosodott pedagógusok tanították volna őt. De az apja hiúsága, kevélysége, arroganciája miatt oda kényszerítették őt, ahová nem volt való. Az egészségesek világából a szerencsétlen flótás mindig kilógott. Így aztán a két Shanda mellett az egyébként jobb sorsra érdemes Margit asszony éjjel-nappal sírt, örökké szenvedett. Nem meglepő, hogy végül önkézével vetett véget az életének.

Nomen est omen - tartja a latin mondás. S valóban úgy tűnik, hogy a név a végzet, az intő jel, s ez kötelezte mindkét Shandát, apát és a fiát is. A „sanda” szó azt jelenti, hogy valaki gyanakvást, bizalmatlanságot, ártó szándékot kifejező, oldalról figyelő, azaz nem egyenes, nem tiszta, nem becsületes, hanem alattomos módon viselkedik. Lám, apa és fia szörnyeteg lett. Otthon is elviselhetetlen. Ők pusztították el, örökték fel a szorgos-dolgos, igyekvő, törekvő, de sanyarú sorsába beletörődni nem bíró családját.

Öltek, temettek, s aztán Shanda-módra ment minden tovább. Mint a mókuserékben, végeláthatatlanul, öncsapdájukat végtelenítve pedáloztak tovább a végzetük felé. Apa és a fia. Ahová az ördögpatáikat betették, ott többé kő kövön nem maradt. Pistánk rombolt, rongált, lopott, károsított mindent és mindenkit, amihez, akihez hozzáférése volt. S mert a pusztaság létezése a „becsület” szó jelentésének a tagadása, megcsúfolása volt, összes gáztette után Isti rögtön csalt, hazudott is. Másokat bemószerolva tagadott, hogy gyorsan, ügyesen és trükkösen elterelje magáról a figyelmet. Elkövetőből áldozattá igyekezett hamisítani önmagát, miközben a saját áldozatát vádolta meg az általa elkövetett bűnökkel. S mert mindenki tudta, hogy kissé „flúgos” a Pista - szóval, hogy nincs ki neki mind a négy kereke - az effajta trükközést, bűnözői rafinált vagdalkozva védekező harcmódot bizony nem nézték ki belőle.

Ahogy telt-múlt az idő, Shanda Pista már életvitelszerű profi bűnöző lett. Pusztaság szórakozásból, időöltés céljából is gonoszkodott, kegyetlenkedett. Beteg pszichéjét, lelketlen lelkét, aberrált vágyait naponta, s huszonnégy órán belül többször is ily módon elégítette ki.

- A napi adrenalin! Szükségem van rá! - hajtogatta a szerencsétlen balga, aki gyakran már azt sem fogta fel, hogy ő maga mit mond. Hát még azt, amit neki címeztek! Megesett, hogy a nyílt utcán hangosan magában beszélt, sűrűn gesztikulálva, hadonászva, s a járókelőket arról oktatta ki: „amire nincs ráírva, hogy kié, azt közterületről is bárki, bármikor elviheti”.

Nagyot néztek körülötte az emberek. Mindenki arra gondolt: vajon az autót, a motort, a kerékpárt, a ház előtti bokrot és fát akarja ez a beteg eltulajdonítani? Vagy csak a Csatárka utcából akar gyökeres növényt, virágot lopni?

Hogy ilyenkor kit és miért akart a Pista megleckéztetni, milyen okból is akart elégtételt venni, s ehhez épp most kit is választott célpontnak, azt körülötte valójában már senki sem értette, nem is tudhatta követni. Zavart és zavaros volt minden a zavarodott Shanda Pistában meg körülötte is. Tény azonban, hogy mind erősebb lett benne a rombolás, a pusztítás, a kínzás, a megtorlás, s a gyilkolás vágya.

A hosszú nyári szünetekben - osztálytársai, tanárai, meg a rossz jegyek miatt dühöngő apja helyett - Isti a szomszédokat meg azok állatait, s olykor az utcákon kóborló ebeket, macskákat, s a közeli park madarait vette célba. Pusztán szórakozásból, az idő mulatására a rózsadombi szomszédait például azzal bosszantotta, hogy öt percenként becsengetett hozzájuk, majd a kerítést összefestette, a névtábláikat leszerelte, az utcai kapukat, s a kint parkoló autókat kövekkel felkarcolta. Olykor az iskolából lopott krétákkal óvodás rajzokat, zavaros kriksz-krakszokat, vagy épp nyomtatott betűs trágár, sértő feliratokat pingált. A kerítéseken kilógó ágakat, virágokat hol kézzel, hol bottal letörte, leverdeste, majd a járdán megtaposta. Az utcai kapuk zárjaiba - az iskolai rajzcsomagjából - folyékony ragasztót nyomott, s boldog, izgalommal vegyes kárörömmel leste, hogy mikor mi történik, ki nem tud bemenni vagy kijönni, mikor jönnek a szerelők és mekkora az ő károkozásának a számlája.

Előfordult, hogy a postaládákat - otthonról hozott csavarhúzóval - felkarcolta, s ha az utca felől voltak kihelyezve, fel is feszítette, vagy „hangtompítós” kalapácsával be is horpasztotta. Aztán hirtelen sarkon fordult és új célpontot keresett. Feketerigókat, verebeket, galambokat, vörösbegyeket meg egyebeket csúzlizott - bokrok közé, s fák törzse mögé bújva - a szomszédos parkban. Aztán hazafelé tartva betért a régi, kedves játszótérre. Leült egy padra és várt. Prédára, áldozatra. Labdákat, homokozó játékokat gyűjtött, vagyis lopott a mindig nála lévő hátizsákjába rejtve. Majd tizenéves suhancként beugrott a homokozóba, kitépett egy öt-hat év körüli kislány kezéből egy kék vödröt, s jó hangosan ráförmedve azt hazudta: ez az enyém! Miért vetted el? Te lopsz? - Így szégyenítette meg durván a nyomban sírásra görbülő szájú, lángvörös arcú csöppséget.

Aztán elszáguldott a tett helyszínéről, de a sarokról becsúzlizott még egy-két ablaküveget, noha nem is ismerte az ott lakókat. S hogy még jobb napja, még gazdagabb élmény-zsákmánya legyen, a hátizsákjából kivett két maréknyi iskolai rajzszöveget, s ezeket - feltűnés nélkül, tapasztalt, profi bűnelkövető módjára - az utcai koci kihajtó kapuk előtti járdán szórta szét, gondosan ügyelve arra, hogy ne a fejük, hanem a szűrős, hegyes végük álljon fölfelé. Hadd kapjanak defektet a társasházban sorra a szomszédok!

Mire Shanda Pista villanyszerelő-tanonc lett, oly gátlástalan magabiztossággal, gazdag tapasztalat, gyakorlat birtokában, s oly nagyban művelte a bűnözést, hogy a „Totya, a lopós” névvel gúnyolták őt a háta mögött a többiek. Most már minden határt átlépett. S még inkább vérszemet kapott. Itt bizony, már erősen gyanakodtak rá, hiszen tényleg úgy lopott, akár egy szarka. Ráadásul senkinek sem tetszett Isti állandó kötözködése, lekezelő, gúnyolódó nevetgélése, pofátlan, arrogáns fellépése. Aljas gazembernek, enyves kezű pökhendi gengszternek tartotta őt szinte mindenki.

Mikor eljött az idő, asszonyt, párt is terrorral, diktatórikus kényszerítéssel lasszózott magának a gonosz törpe. A kedvenc budai gyógyfürdőjében - ahová őrizetlenül hagyott pénztárcákat, hajszárítókat, törülközőket, fürdőlepedőket, márkás fürdőruhákat és papucsokat, s főleg fényképező gépeket járt lopni, - épp a kellemet kötötte össze a hasznossal, amikor kiszemelt magának egy nálánál jóval magasabb masszörnőt, aki egyrészt devizában, külföldi pénznemben kapta a borralalót, másrészt Pityka szeme láttára - talpraesetten, gyakorlottan, szemfülesen és ritka ügyesen - a saját kuncaftjait fosztotta ki. Azt füllentette, hogy mindjárt jön, csak tűvé tesz mindent egy új, márkás kencéért. Elmegy megkeresni a frissen érkezett árut. Ám igazából a masszázs-ágyon fekvő elegáns külföldi hölgyek ridiküljeiben vadászott. Nemcsak pénzre, hanem drága luxus parfümökre, rúzsokra, egyéb pipere-cikkekre. S ha a madame-nak nagyobb csomagja is volt, Jolán, - mert így hívták őt, kinek részegen is kezében

a volán, - azt is alaposan megdézsmálta. Karórák, gyűrűk, fülbevalók, azaz drága ékszerek és arckrémek után kutatott, s lopott. Szerény bérét így egészítette ki.

Pityka hosszan, alaposan megfigyelte őt, mielőtt döntő lépésre szánta volna rá magát. Mint egy rejtett kamerás magánnyomozó, úgy gyűjtötte Jolán bűnözéseinek a titkait, gazdagon leleplező bizonyítékait. Űgyes kis fotó-masínája volt. Ezt használta máskor is, amikor a munkahelyén a főnökével, s a kollégaival szemben, zsarolás, kényszerítés, terrorizálás céljából fotózott. De ez most más volt! Jolán a gyakorlott zsebtolvajokat is kenterbe verte. Pistát egészen magával ragadta, elbűvölte.

Gonosz a gonoszt hamar felismeri, megismeri. Madarat tolláról, embert barátjáról... Szóval, félreértés ne essék, Shanda Pista ezúttal nem a rendőröknek akarta feladni a rokon-lelket. Kivételesen igaz lett a mondás, hogy holló a hollónak nem vájja ki a szemét. Most, ez egyszer Pitykával nem az történt, hogy a tolvaj pandúrt kiált. Élvezettel kukkolta s fotózta akciói közben Jolánt, akinek a keze úgy járt, mint a motolla. Elképesztően rutinos és gyors bűnöző volt. Isti odáig lett érte. Így aztán egy szép napon hanyag eleganciával, s ártatlan képpel oda-lépett hozzá, majd határozott hangon azt mondta:

- Na, akkor egyesítsük az erőinket! - Igen, ez már egyből leánykérés is volt. A két bűnöző hamarosan hivatalosan is egybe kelt.

Civakodás, marakodás ritkán volt köztük. Legfeljebb azon kaptak össze, hogy melyikük zsákmánya lett gyéresebb az átlagosnál vagy a másikénál.

Shandáné két leánygyermekkel ajándékozta meg a férjét. Pista azonban elégedetlen volt. Fiúutódokat szeretett volna, akik a Shanda-nevet, s az ősi családi „szakmát” tovább viszik.

- Hát, ezek csak lányok! Le vagyok sújtva! Na, akkor legalább keressünk nekik fiús neveket! Hogy a becézésük ne lányos legyen! És amikor majd férjhez adom őket, meg fogom tiltani mind a kettőnek, hogy a férjük nevét felvegyék! Ki fogom kényszeríteni, hogy egész életükben az én nevemet viseljék! - ordította Pityka, aki így is tett. Sőt, még egyebet is tett. Bűnözővé nevelt butuska lányainak jó korán, - amint épp, hogy felcseperedtek, - valóban ő választott férjeket. Zsarolta, terrorizálta azokat is. S hogy a továbbtanulásra alkalmatlan, sehová fel nem vett leánygyermekéi jövőjéről méltó módon gondoskodjon, megparancsolta nekik, hogy mindketten három-három unokát szüljenek. Azért, mert így a megtévesztett, felültetett férjek nem merik, nem is tudják majd a halott házasságaikat felbontatni. S mert idővel az unokák felnőnek, munkára foghatóak, azaz hasznosak lesznek. Eltartják majd a Shandákat. Mindenki jól jár, hiszen az asszony-lányok így kényelmesen otthon maradhatnak. Legfeljebb néha, s csak pár órás munkát vállalnak. Majd az állam is szépen besegít. Dől a sok családi- meg gyermek-támogatás. Abból mindenki jól megél, s ez a lényeg.

Múltak a napok, hetek, hónapok meg az évek. Shátánék, mint a bűneik, egyre szaporodtak. Heten, mint a Gonoszok? - Nem! Még ennél is jóval többen lettek! S még mindig trükköztek, vagdalkozva, s tagadva védekeztek, áldozatukra fogva mindent, s előre feljelentve a vétlent. Még mindig nem tudták, hogy nem léteznek, mert nincs olyan gonoszság, mely idővel ki nem derül. Főleg, ha valakiben hét ördög lakik. Még mindig nem érte utol őket a végzetük, pedig a sorsát senki nem kerülheti el. Aki ördöggel lakik, ördöggé kell lennie. Shátánék azonban nem ismerték ezeket a szólásokat. Ahogyan azt sem, mely szerint kutyából bizony nem lesz szalonna. S akárhány gengszter, gonosz gazember szövethet, összeállhat. A csalókat, a bűnözőket, a hazugokat könnyebb utolérni, mint a sánta kutyát. Minél többen vannak, annál

több a gyenge láncszem, s idővel elcsúsznak a banánhéjon. A vesztüket épp az okozza, amiről azt hiszik, hogy segíti majd őket.

Shátán Isti nagy utat tett meg a Mecsek lábától Budán át a börtönig. Végzetét akkor teljesítette be, amikor Máriaremetét, s Adyligetet vette célba. Buda ura és parancsolója akart lenni. Ehhez kellett neki a „gyilkos kaláka, katonai pszicho-fegyverekkel”.

Nincs tökéletes bűntény. Nincs „jó” bűnöző. Végül Shanda Pista meg a kör négyszögesítésével kalákába szervezett budai bűnbandája is megbukott. Tasch-Hámos utcai Évák, Robik és Rékák, Zsuzsák, Brigitták, Jolánok, Pisták, Szandik és Ibolyák, Andrások, Szilviák, Eszterek meg Veronikák, Margitok és Krisztinák, Zoltánok, Sándorok, Ivánok, Ágikák meg Ákoskák, - s a titokzatos „Gáko”, a bukott ex-milliárdos... - Ennyi! Ezek akartak a kertekben tüntetni, kormányfőt buktatni, forintot zuhantatni, s ezek ürügyén irigyelt szomszédokat területért ölni. De hiába volt minden.

Látszólag „csak” heten voltak, mint a gonoszok. Mármost hét ingatlanból hét, bűnözésre szakosodott család alkotta a hírhedt „budai gyilkos kalákát”. Nem rajtuk múlt, hogy módszeres kínzásaik, beteges kegyetlenkedéseik, durva zsarolásaik ellenére sem lettek holttestek.

Waterloo-negyednek hívták ezt a budai területet. Itt ugyanis - a hetek miatt - csak a bűn aratott. S hatosával költöztek el meg ki a közeli ingatlanokból a bűnözők által üldözött családok. Shandáékkal szemközt félévente váltották egymást az új tulajdonosok. Folyton jöttek, s aztán rögtön mentek is. A sátáni Shanda-bandától voltak hangosak Máriaremetétől a budai parkok, hegyek. De lehet, hogy még Adyliget is.

Pista, a szálnalmas szakállas törpe szörny, amolyan vezér-führerként parancsolgatott még a többi bűnözőnek is a „kalákás budai hetekből”, akik mind bitang, velejéig romlott, hitvány köztörvényes bűnözőkké váltak a bestiálisan kegyetlen, amúgy enyves kezűnek is becézett Shanda-pár irányítása alatt.

A látszat olykor csal. A bűnbanda bármelyik tagja megtévesztésig hasonlított a homo sapiens-re. De egyik sem volt az. Pedig - emberhez hasonlóan - két lábon jártak, két kézzel bűnöztek, s emberi nyelven szövetkezve rágalmaztak, zsaroltak, üldöztek. Zsák a foltját megtalálta. A bűn a bűnözőt magához vonzotta, a becsületest meg taszította.

Ha megszorongatták őket, rendőrt, ügyészt, bírót is bolondítottak, s védekezésükkel még ők jelentgették fel a hatósági személyeket. Úgy hitték: sok lúd disznót győz. Pedig esetükben két másik szólás igazsága aratott: ki az ördögnek szolgál, kín a fizetése. És sok ördög se ér egy anglyalt. Vagyis, a „hetek” által uralni próbált budai Waterloo-negyedben Shanda bandája - jött, látott, és nem győzött, hanem bukott!

Shanda Istvánt élete 78. évében, az ekkor 75 esztendőes feleségével együtt tartóztatták le. Nem értették, mi zajlik körülöttük. Pista először kiutasította a lakásából a Terror-elhárítási Központ fegyveres kommandósait, majd a rendőröket próbálta kizavarni az otthonából. Sértegette, fenyegette és gyalázta őket.

- Brüsszelig megyek el! Feljelentek mindenkit! - ordította torka szakadtából lila fejjel, reszketve és toporzékolva. Aztán, amint a csuklóján kattant a bilincs, sírni kezdett. Életében először igazi, őszinte könnyekkel. Ahogyan a felesége is. Egyikük sem hitte, hogy ez velük valaha is megtörténhet.

- Buda balga bolondja! - suttogták Istvánról egymás közt az intézkedő rendőrfőnök.

A kerületi Kapitányságon a rabosításuk megalázó perceiben, az ujj- és tenyérlenyomataik, s a nyilvántartásba vételük idején a Shanda-pár mindkét tagja elcsendesedett már.

Másnap a budai bűnszervezet többi tagjára várt ugyanez. A kiskorú gyermekek állami gondozásba kerültek. Az ingatlanokat lefoglalták, a vagyontokat zárolták.

Hirtelen történt minden. Szirénaszó nem volt. Halkan, de megkülönböztető jelzést használva, villogva jöttek. Kiemelt művelet volt. Tizennégy rendőrautó, huszonnyolc rendőr, s a Terror-elhárítási Központ tetőtől talpig felfegyverzett fekete csuklyás kommandósai.

Végre a „kalákás hetek” kezei is kattantak a bilincsek, s közben villogtak, igazságot osztottak a vibráló kék fények.

Jobb későn, mint soha. A történeteknek ez volt az egyik tanulsága. S hozzá még az, hogy valóban egyszer volt csak Budán kutyavásár! Mert aki másnak vermet ás, maga esik bele. S hogy valóban addig jár a korsó a kútra, míg el nem törik. Akkor is, ha egy bolond százat csinál.

V. FEJEZET GYŐZELEMRE SZÜLETETT!

Az élet olyan, mint egy hatalmas, sűrű erdő, vagy mint egy végeláthatatlan óceán. Van, aki eltéved, elsüllyed benne. Nem látja az erdőt a fáktól, vagy elvesztette az iránytűjét az óceánon. S akad, aki minden akadályt leküzdve nyílegyenesen halad, száguld jó irányban a célja felé. Az ilyen emberre mondják, hogy „győzelemre született!”.

Közülük sokakat mindenki ismer. Például Sir Lewis Hamiltont is, a Formula-1 brit autóversenyzőjét, a hétszeres világbajnokot, akit ez év elején II. Erzsébet angol királynő lovaggá is ütött. Megérdemelten, hiszen Sir Lewis, a sebesség Istene, az F1 királya, született őstehetése, történelmet írt. Megdöntött minden eddig létezett, s alighanem minden egyáltalán valaha is létező rekordot. A 44-es rajtszám vele együtt ikonná vált. Hiszen Sir Lewis, aki zseninek született, kétszázhatvanhat nagydíjon vett részt, kilencvenötöt aratott győzelmet, százhatvanöt dobogós helyezést ért el, kilencvennyolcszor indulhatott az első rajtkockából, s ötvenháromszor övé volt a leggyorsabb körért járó pont is. Sir Lewis Hamilton utolérhetetlen génusz, aki mind a hét világbajnoki címét elképesztő fölényrel, tiszteletet parancsoló magabiztossággal nyerte meg.

Az utat, amelyet a nyolcéves korában kezdett gokartozástól máig ez a született, s verhetetlen óriás-tehetség végigjárt, mindenki ismeri. - Igen, Sir Lewis Hamilton örök győztesnek született! Nyilvánvalóvá vált ez már 2007-től, amikor fiatalon az F1 kanadai nagydíját megnyerte, hogy aztán mindig őt lássuk az első rajtkockában, s a dobogó legfelső fokán. Sir Lewis Hamilton azonban csak egy van. S egyébként is, ekkora elemi erővel kirobbanó, taroló óriástalentum talán, ha évszázadonként egyszer-ször születhet. Így aztán a kérdés az, vajon léteznek-e más, kevésbé, vagy egyáltalán nem ismert névtelen hősei is az életnek, akik ugyan csak győzelemre születtek, de ezt csak kevesen tudják róluk? Emberek, akik ott hömpölyögnek a tömegben, az aluljárók forgatagában, és látszólag pont olyanok, mint más, de mégis több fejjel kimagaslanak a képzeletbeli szürke átlagból. Kicsik és nagyok, férfiak és nők, akik a rendkívüli élethelyzetekben is helyt tudnak állni, akadályok százait képesek leküzdni, és ismerik a választ arra a kérdésre is: mire képes az ember, ha van akarata?

Hogy örökre rejtve maradnak-e, vagy sem, az a véletlen, s rajtunk is múlik. Vajon észrevesszük-e, becsüljük-e a környezetünkben az arra érdemeseket? A hétköznapi hősöket, a nagyformátumú egyéniségeket, akiktől példát venni, s tanulni lehet? Látjuk és értékeljük-e az élet rendkívüli közkatonáit, akik szembe mertek szállni a sorsukkal, fel tudtak nőni a hirtelen nyakukba zúduló nehézségek okozta feladatokhoz, akik felvették a kesztyűt és lendítettek vagy gyökereset fordítottak az életükön? Hol vannak azok, akik naponta harcba szállnak betegséggel, irigységgel, hivatalokkal, ha kell, a halállal, de még Istennel is? Merre keressük, s kik ők, akik tudják: minden ember élete, sorsa egy darabka történelem. Akkor is, ha a tankönyvekből hiányozni fog. Hol vannak ők, akik olyasmit tettek, amire százból nyolcvan, kilencvenen biztosan nem lettek volna képesek? Mert elfogyott volna a kitartásuk, beletörődtek volna abba, ami csak látszólag visszafordíthatatlan, vagy épp ellenkezőleg, képtelenek lettek volna beletörődni, belenyugodni abba, amin változtatni már úgysem lehet.

Az élet csodálatos dolog, de sajnos „veszélyes üzem”. Tele útvesztőkkel, hirtelen pofonokkal, zsákutcákkal, útelágazásokkal, csalódásokkal. A szép mellett apró tüskékkel, máról holnapra berobbanó tragédiákkal. Vagyis, aligha létezik olyan ember, aki csak az élet napos oldalát ismeri. Legtöbbünknek szüksége van biztatásra, hogy érezzük: ha baj van, nem szabad kétségbe esni. Ha padlóra kerül valaki, nem igaz, hogy ott is kell maradnia. Menjetek a kormány-

rúdhoz, és irányítsatok! Vegyétek kezetekbe a sorsotokat! Ti döntsetek az életetekről és ne csak sodródjatok az eseményekkel! S mindig gondoljatok arra is: élni annyi, mint küzdeni. Amit túlélünk, az erősebbé tesz minket. És bölcsőbbé is. Bármely életút, megélt tapasztalat fontos tanulságokkal szolgál. El kell fogadnunk azt a tényt, hogy az életből nem mindig az a „tortaszelet” jut nekünk, amelyikre vágyunk, s amelyiket érzésünk szerint megérdemelnénk. Másként mondva, az élet hatalmas kirakós játék. Olykor nem találjuk a következő darabkát, s ha végre mégis összeáll a kép, nem biztos, hogy ezt álmodtuk meg magunknak. De ettől még győzhetünk! Bármelyikünk, bármikor lehet győztes. De csak akkor, ha elfogadjuk, hogy az élet kisebb ütközeteiben alulmaradva is képesek lehetünk csatát nyerni. S a kilátástalannak tűnő helyzeteken felülkerekedni, a kihívásokra helyes válaszokat adni csak az tud, aki a pillanatnyi vereségéről sohasem hiszi, hogy mindent és örökre veszített el. - Vedd észre a mentőövet, amit a sors utánad dobott! Lásd meg, találj meg, és használd! Ismerd meg önmagadat! Erősségeidet, gyengéidet, határaidat, korlátaidat! Izgalmas belső utazásra hívlak! Gyere velem! Nem kell hozzá se útleve, se vízum, se térkép, se pénz. Mesélek Neked érdekes emberekről, akiről példát vehetünk. Nézz magadba, s válaszolj őszintén! Te mit tettél volna az ő helyükben?

Sok éve már annak, hogy amikor elindultam - ha kell, lámpással, ha kell anélkül - rendkívüli csoda-embereket keresni, - egy szép napon Beával találkoztam. Belőle Sir Lewis Hamilton ugyan már sohasem lesz, mégis óriási, amit véghez vitt. Életének mottója Berzsenyi Dániel híres soraival összegezhető.

„Merj! A merészség a fene fátumok
Mozdíthatatlan zárait átüti.”

Bea ugyanezt így fogalmazta meg nekem: - Az autóversenyzés nem az én ötletem volt, csupán egy véletlen találkozásnak köszönhettem. Végül is huszonnégy éves voltam, amikor életemben először rajthoz álltam. A férjem vezetett, én navigáltam. A galyatetői elágazásnál olajra futottunk és egy szakadékba zuhantunk. Túléltük, de a kocsitotálkáros lett. Akkor még a humoromat is meg tudtam őrizni. Csak annyit mondtam: hál' Istennek a kontyom nem ment szét.

Nos, igen, ez Bea! Aki 1978-ban autóversenyzőként megszerezte a magyar bajnoki címet, amit aztán később legalább hatvan másik díj követett. Pedig messziről indult a sport felé, s raliban ő volt az első nő. Egy ideig cukrászként dolgozott, majd felszolgáló, utána pedig a MALÉV - az egykor volt magyar légitársaság - alkalmazottja lett. Nappal dolgozott, este, éjszakánként, s az összes szabadnapján - edzett. Olykor balesetezett. Egyszer sziklafalban landolt, s utána toló kocsi került, deréktól felfelé begipszelve élt. És mégsem adta fel! Összeszorított foggal, tömérdek fájdalmat leküzdve idővel megtanult újra járni. A harmadik gyermekére, Nikire, rugdalózdó helyett F1-es pólót adott. S a cumi mellé 5-ös rajtszámú kicsi versenyautót. Ezek után nem csoda, hogy a kislánya az anyja nyomdokaiba lépett, s másfél évesen már szabályosan beöltözve, csöpp bukósisakban, motort vezetett. A szobában is.

Beához nem volt kegyes a sors. Versenyen kívül vezetett, amikor egy kamion lesodorta őt az autópályáról. Nyomorék lett. Örökre toló székes. És mégis boldog! Mert Niki tizenhárom éves korában már ötszörös magyar bajnok lett a sportágában! Bea pedig a toló székből gyermek-motorkerékpáros kupákat szervezett.

- Az én negyven gyerekem! - mondogatta szíve minden melegével az általa szervezett, s napi tíz órai munkával irányított sportegyesületről. S akkor még az ő saját három leányáról nem is esett szó! Pedig Niki azóta is, egyfolytában sikert sikerre halmoz.

Hajrá, Bea! És Isten hozott a győzelemre születettek között!

Ilonka története egészen más. Azt mesélte nekem, hogy az ő élete valóságos krimi. Vagy inkább egy rémregény. Az a baj, hogy ami történt, az megtörtént, és mind vele esett meg.

Lev Nyikolajevics Tolsztojtól választott mottót magának. Igaza volt, az ő életéhez ez illik leginkább.

„Harc - ez az élet maga,
harc - csak ez az élet.
Nyugalom - nincs.”

Ilonka kálváriája a megszületése percében kezdődött. Neki ugyanis nem volt apukája. Emiatt egész életében sokat szenvedett, s rengetegen csúfolták, megalázták. Holott ő semmiről sem tehetett. Mégis, ujjal mutogattak rá. Nagy szégyen volt ez az ő idejében. Pláne faluban, vidéken!

Átélt egy kilakoltatást. Saját bőrén tapasztalta meg, mit jelent, amikor a család feje felett megszűnik a fedél, földönfutóvá, nincstelenné válnak, s éheznek. Megismerte a sanyarú menhelyi életet. Azután össze-vissza hányódott nevelőszülőknél. Idővel visszakerült az édesanyjához, aki időközben férjhez ment. Amikor a részeges mostohaapját az alkohol meg a tüdőbaj elvitte, azt szinte megváltásként élte meg, mivel sűrűn verte, s baltával is kergette Ilonkát is, anyját is, meg az idő közben született két féltestvérét is, akik közül a kisebbik csontvelőgyulladás miatt meghalt.

Tízéves korára már annyi tragédia érte őt, mint alighanem senki mást. Hat osztályt végzett, amikor kiscselédnek állt. Napi tíz órát dolgoztatták. Fillérekért, de így legalább ő maga kereste meg a betevő falatját.

Felnőttként is sokáig takarításból tengette az életét, majd gyári munkás lett. Sodródott az árral, csalódott volt, és elkeseredett. Fájt neki az élet. A sok keserűség mellé, ha olykor-olykor jutott neki az életből egy csepp méz is, akkor a rövidke lopott boldogságot a táncban találta meg. Percekre, órákra, s csak ritkán, de ez tette szebbé az életét.

Ilonka keservesen küzdött. Rengeteget dolgozott, mégsem boldogult. Oly szegény volt, hogy örökké fáskamrákban, mosókonyhákban lakott, „mint a patkányok”. - Így mondta nekem. Aztán... sarkára állt, tanulni kezdett, lett iskolai végzettsége, s talán csöppet a szerencse is mellé szegődött. Így végül elérte azt, hogy vett egy telket, építkezni kezdett, s miközben épült a ház, jól fizető állást is kapott. Férjhez ment, családot alapított.

Fia, amint felnőtt, elutazott Párizsba, s ott jelentkezett az Idegen Légióba. Korzika szigetére került, majd négyhónapos kiképzés után Djiboutiba. Ott egy bevetés közben lelőtték a helikopterüket és a húsból csak ketten maradtak életben. Béla fiának a lábát több helyen átlőtték. A feje is súlyosan megsebesült. Skorbutot is kapott, így a fogait is elvesztette. Egy párizsi kórházba került. Meggyógyították, s egyből rokkanttá is nyilvánították. De emiatt is bajba került, mert az idegenlégiós nyugdíj csak tizenöt év után jár. Ő viszont csupán hat esztendőn át teljesített szolgálatot. Belépett ugyan a párizsi Öregharcosok Szövetségébe, egy ideig munkát, megélhetést is biztosítottak neki, aztán kicsúszott a lába alól a talaj. Híd alatt alvó nincstelen kéregető koldus lett.

Szegyellte a sorsát, titkolta az anyja elől. De Ilonka valahogy megérezte, hogy nagy baj lehet vele, s ezért érkeznek egyre ritkábban tőle a levelek. Egyszer csak fogta magát és hatvanhét évesen, pénz meg nyelvtudás nélkül, egyedül utána ment Párizsba. Egy csöpp magyar faluból! És... hazahozta a fiát! Rengeteg keresgélés, taxizás meg izgalom után talált rá a büszke, sok koplalástól elgyengült, hadviselt fiára, akit kereken húsz évig nem látott, s aki az édesanyja

kérésére így mégis hazajött. Magyarországon kezdett új életet. - Igen, amit Ilonka véghez vitt, az igazi hőstett! Ő is győztesnek született!

Találkoztam egy másik Ilonával is. Az ő életének mottója Ralph Waldo Emerson szavaival jellemezhető.

„Az élet olyan leckék sora, amelyeket át kell élnünk, hogy megérthessük.”

Ez az Ilona azt mesélte nekem, hogy lassan harminc esztendő lesz, de az élete igazából két éve kezdődött. Ami előtte volt, azt a huszonnyolc esztendőt szeretné inkább elfelejteni.

- Úgy érzem, örök bélyeg van a magamfajta emberen. Minket mindenki lenéz, és megaláz. Ha ez a csoda nem történik velem, elindultam volna én is a mocsárba, lefelé a lejtőn. Korábban megpróbáltam már az öngyilkosságot is az emberek miatt - panaszkolt könnyezve.

Tizenhat hónapos volt, amikor a két nővérével együtt nevelőszülőkhöz került. Később megtudta, hogy neki valójában nyolc testvére van, s egy kivétellel ők is mind állami gondozottak. Lelencgyerekek.

Szavakkal kifejezhetetlen, hogy Ilona a „csak” egy állami gondozott mivolta miatt mennyit szenvedett. S hogy a vér szerinti szülei hogyan tehettek kilenc gyerekkel illet, azt oly megbocsáthatatlan, szörnyű bűnnek tartotta, amire ugyancsak nem létezik kifejezés. Ezért nem is volt kíváncsi se az anyjára, se az apjára. Soha nem akarta felkutatni őket. Úgy vélte: nem anya, hanem idegen, sőt gonosz és bűnös az, aki a kilenc vér szerinti utódjáról lemond, s mindet állami gondozásba adja. - Igen, önmagában megtagadta a vér szerinti felmenőit. S amikor az egyik nővére egyszer elkérte őt az iskolából, mondván: meglepetés következik, majd a fülébe súgta, hogy pár percre találkozhat anyával meg apával, ők azok, ott, - Ilona elfordította a fejét. Nem engedte, hogy a testvére bemutassa neki a saját anyját és a saját apját. Tizenkilenc éves korában... Ugyan, mit is mondhatott, mit is kérdezhetett volna a két „idegentől”? Hogy hol voltak eddig? Hogy tehették ezt? - Nem! Ő már senkire, semmire nem volt kíváncsi. Késő... Kilenc év is az lett volna. Kilenc hét is. Hát még tizenkilenc esztendő!

Egy állami gondozott, ha betölti a tizennyolcadik életévét, kap egy papírt, és se szó, se beszéd, kipottyan a védettségéből a nagy semmibe. A kutya se kérdezi meg tőle, hová megy, hol fog lakni, mi lesz vele, hol talál munkát, megélhetést? Ott áll gyökértelenül, magányosan, és sehová sem tud beilleszkedni. Nincs barátja, barátnője, nincsen senkije. Megpróbál görcsösen bizonyítani, de annál inkább lenézik, megalázzák. Senkinek tartják. Mert ő „csak” egy állami gondozott. Múlnak a napok, a hetek, s már senkiben sem tud megbízni, mert annyira sok csalódás érte. Menekülne, de nincs hová. Belefásul, tönkremegy, elbizonytalanodik, és... feladja. Mert úgy bánnak vele, mintha bűnöző, s nem „csak” egy állami gondozott volna. Lelki sérülések, súlyos sebesülések özöne zúdul. És senki sincs, aki segítene... Mert a lelenc az nem ember. Az nyűg és kolonc.

A sok csalódás oda vezetett, hogy idővel Ilona már a saját testvéreivel sem állt szóba. Beteg lett. Súlyos beteg. A diagnózis depresszió volt. Hónapokig kezelték a helyi kórház idegosztályán.

Aztán... egy szép napon „húzott egy vonalat”, s elhatározta: holnaptól élni akar! - És láss csodát, nem kellett sokat várnia a megoldásra. Magára talált, erőt gyűjtött, végre célja és értelme lett az életének. Mert párt talált magának.

Amint összegyűjtöttek egy kis pénzt, egybe is keltek. Ilona életének legszebb pillanata ez volt. Az esküvő. S amikor megszületett a kislánya, Ágnes. Azóta, mintha kicserélték volna őt! Boldog. Végre elégedett, és nagyon boldog! Az életét a családjára tette fel. Mindent elkövet azért, hogy a kislányának megadjon mindent, amit gyermekkorában tőle megtagadott a sors. -

Hogy Ilona ezek után mit üzen Nektek? Azt, hogy akarni kell, erősen akarni, s küzdeni. Aztán idővel, előbb-utóbb, eljön a szép is!

Amikor a romániai Udvarhely megyében, Siklódon született Zsóka asszonnyal beszéltem meg találkozót, hogy „életmeséket, embermeséket” gyűjthessek Nektek, akkor ő már hatvanöt esztendő volt. Döbbenetes sorsához én választottam mottót Herbert George Wellstől.

„Egyetlen emberfajta az,
amely fölöttébb maga bűnös
a boldogtalanságában: az,
amely az életet sötétnek
és szomorúnak találja.”

Zsóka asszony nem ilyen. Hozzá foghatóval még sohasem találkoztam. Az édesapja megtagadta őt. Az első gyermeke és az édesanyja meghalt. A férje évek óta magatehetetlen. A fia munkanélküli. Ő mégis azt mondja: higgyem el, jól bírja! Ő erős, nagyon erős! Sőt! Boldog! Regényt ír, fest, hegedül és arabul tanul.

- Anyám feltűnően szép magyar lány volt, s egy szegény székely családból származott. Szülésznőként dolgozott azon a kolozsvári klinikán, ahol a későbbi apám egy gazdag román nőgyógyász főorvos volt. Apám szülei sohasem bírtak beletörödni abba, hogy a fiuk magyar lányt vett feleségül. Ráadásul nincstelent. Szegény anyámnak ezért annyi megaláztatásban volt része, hogy hétévi házasság után nem bírta már tovább. Összepakolt, megfogta a kezemet és elindult velem Székelyföldre, a szülőfalujába. Én akkor hatéves voltam - mesélte Zsóka. S szólt arról is, hogy nemigen értette még, mi történik vele. Csak azt tudta, hogy nincs többé apja, vége a gazdagságnak, a jólétnek, a pompának. Szó szerint, mert Siklódon a nyomor várta őket. Alig volt mit enniük. S az egykori szülésznő anyja bizony, napszámosnak állt. Utóbb kiderült, életük viszontagságainak ez még csak a kezdete volt.

Zsóka asszony büszke volt arra, hogy az édesanyja a történetek ellenére is sűrűn elmondta neki: most is szereti az édesapját. Ami történt, annak kizárólag a román apai nagyszülők az okozói. Gyűlöltek mindenkit, aki magyar.

Ami ezután történt, az nem éppen annak bizonyítéka, hogy az élet egy jókora habos torta. Zsóka ugyanis hétévesen megkapta a járványos gyermekbénulást. Mozgásképtelenné vált. Megbénult a bal lába. A román főorvos-apja pedig benyújtotta a váló keresetet. Aztán megzsarolták az édesanyját: ha lemond Zsóka leányáról, akkor jelentős összeggel támogatják, s mindent elkövetnek a gyógykezeléséért is. De a csonka család, - anyja és leánya - nyomorogva is együtt maradt. Nem kértek a román apai vagyontól. Mire válaszol a román nagyszülők megtiltották, hogy az apa nevét viselje a saját unokájuk.

Ilyen körülmények között csaknem a lehetetlennel birkóztak nap mint nap. Hiszen a székelyföldi kis faluban nem is volt orvos, aki segíteni tudott volna. Parajdon meg azt mondták, hogy a gyermekbénulás miatt Budapestre kellene járni kezelésekre. Csak hát miből? Hiszen pénz az nem volt. Végül Zsóka anyja, s az egyébként is nélkülöző magyar nagyszülők eladták mindenüket. Pénzzé tettek mindent, hogy nagy nehezen előteremtsék az utazás, s a gyógyszerek költségét fedező pénzt.

- Hiába volt minden. A budapesti kórházban azt mondták, ezen nem lehet segíteni. Úgyhogy másfél évig szó szerint a földön csúsztam - emlékezett vissza Zsóka.

Szóval, ennél már nincs lejjebb! Innen szép nyerni! - mondhatná bárki. S valóban. Annyira reménytelen volt a helyzet, hogy anyja egyik nap a kukoricaföldről, vagyis a napszámból hazafelé jövet letérdelt és fogadalmat tett: felnevel tíz árvát, ha naponta huszonnégyből húsz

órát kell dolgoznia, s ha koplalnia kell, akkor is! Csak Isten tegyen csodát, és segítsen az ő szerencsétlen Zsóka lányán! Bármit megtesz, hogy még egyszer valaha az életben járni tudjon az ő egy szem ártatlan, béna gyermeke.

S lám, lőn csoda! Kilenc árva apja, aki Petrozsényban lakott, egy szép napon hazament Siklódra a kicsikkel, mivel ebben a faluban élt az anyja. Valójában segítségért jött, mert a felesége belehalt a tizedik gyermek szülésébe. Már az egész falu ismerte a fogadalmát. A férfi anyja is. Domokos nem habozott, egyből megkérte Zsóka anyjának a kezét. Összeházasodtak, s a nagycsalád Petrozsényban élt tovább. - Mint a tündérmesékben, ugye? Pedig... ez szóról szóra így történt, így igaz.

A kilenc „testvérrel” gyorsan megszerették egymást. A legkisebb hathetes volt, a legnagyobb olyan tizennégy év körüli. Egy kivételével mind lány... És Zsókának már mostohaapja is lett. Anyja pedig megesküdt: felneveli az összes árvát, csak az ő egy szem csemetéje újra tudjon járni!

Telt, múlt az idő. Zsóka egyik nővére nagyon sajnálta őt, s nehezen bírta naponta nézni, hogy neki állandóan a földön kell csúsznia. Így aztán odalépett a béna féltestvéréhez, felemelte és az ajtófélfának támasztotta. Aztán elengedte.

- Egy pillanatra magamra hagytam, és én sikítottam! Először a félelemtől, utána meg az örömtől! - mesélte könnyezve sok év múltán Zsóka. - Anyám épp a konyhában volt, főzött meg mosott is egyszerre, onnan szaladt be. S már csak azt látta, hogy egyedül meg tudok állni a lábamon. Én, aki tízéves koromig iskolába sem járhattam a paralízis miatt! - Hát, ezek után merészelje bárki is azt mondani, hogy nincsenek csodák! Itt vagyok én! Az élő cáfolat, aki a földön csúszva élt, amíg a csoda meg nem történt. Úgyhogy ezután Vulkánban, a román nyelvű általános iskolában kezdtem tanulni. Majd áttelepültünk Magyarországra. Még csak tizenkét éves voltam, de ahogy átjöttünk magyar földre, máris valami nagy-nagy szabadság-félét kezdtem érezni. Már annak is örültem, hogy végre megtorlás nélkül beszélhettem magyarul. S hogy nem kellett román iskolába járnom. Nagy megkönnyebbülés volt ez. Pedig 1942-ben mi menekültek voltunk. Munkát nem, csak befogadó családok címeit kaphattuk meg. Vándorolnunk kellett, hajlékot, ellátást, s csak kevés pénzt kaptunk. De mégis szép volt az élet!

Zsóka asszony idővel egészségügyi szakközépiskolát végzett Miskolcon, s állandó éjszakás nővérként dolgozott. Nappal ugyanis két saját beteget ápolt. Az egykori iskolatársból lett férjét, aki váratlanul agyvérzést, majd szívinfarktust kapott. Mellette öt éven át - haláláig - ő gondoskodott az édesanyjáról is. Mégis szorított időt a festésre, a zenére, a nyelvtanulásra, de még az írogatásra is. Dorogon tagja lett a helyi Képzőművész és Irodalmi Körnek, s emellett hegedült. Zenekarban is. Kedvtelésből megtanult franciául, latinul, sőt arabul is. Még takarítás, főzés közben is a szavakat meg a nyelvtant tanulta.

Zsóka asszony búcsú-szavait máig nem feledtem. Azt mondta:

- A szívem addig volt tele zúgolódással, ameddig nem tanultam meg hinni. De azóta teljes a lelki békém. Boldog vagyok! Mióta húszéves fejjel megbékéltem Istennel, azóta megváltozott az életem. Pedig előtte sokáig lázadtam a világ és az Isten ellen, mert nem értettem, hogyan zúdíthatott ennyi csapást, ennyi szenvedést miránk. De ma már hiszem:

„Élek többé nem én,
hanem él bennem
Jézus Krisztus.”

A harmadik Ilonkával, aki évtizedek óta Németországban élt, hatvanéves korában találkoztam. Az ő életének mottóját Széchenyi István szavai tökéletesen kifejezik.

„Lenyesik szárnyamat, lábamon járok,
levágják lábaimat, kezemen fogok járni,
kiszakítják kezeimet, hason fogok mászni.
Csak használhassak!”

- A villamos már megállni nem tudott, és engem harminchat méteren vonszolt végig a szerelvény. Másnap tértem magamhoz a kórházban. Keresni kezdtem a páromat és... valami nagyon furcsát éreztem - mesélte.

A „német Ilonka” tizenhat éves volt, amikor délután öt órakor a Keleti Pályaudvar előtt - pontosabban a villamossíneken - megtörtént a végzetesen tragikus baleset. Aznap Matyival, az udvarlójával a Margitszigeten voltak. Kicsit el voltak már késve. Siettek haza. Na, meg észbe kaptak, hogy elfelejtették a krémest, amit az otthoniaknak ígértek. Úgyhogy visszaszaladtak a közeli cukrászdába és ez lett a vesztük. Rohantak, hogy le ne késsék a vonatot. Azt hitték, hogy futva még átérnek a villamos előtt. De az már megállni nem tudott. Egyre gyorsabban jött, mert nyilván megijedt a vezetője.

Matyi csak kisebb sérüléseket szenvedett. A bal lábán az egyik ujját amputálni kellett, s emiatt három hónapig volt kórházban. Utána viszont tökéletesen meggyógyult. Ellenben Ilonka - tizenhat évesen, - elvesztette mindkét karját.

- Sose felejttem el azt a pillanatot, amikor magamhoz tértem és rémülten láttam, hogy a karórám az jár, viszont nekem többé nincsen kezem. Egy se. Súlyosak voltak a fejsérüléseim is, ezért a derékig érő hosszú szőke hajamat leborotválták. Szinte kopasz lettem... Hát, bizony ebben a helyzetben az ember elveszíti a fejét. De ez nem tarthat sokáig, mert utána gyorsan be kell látni, hogy az élet megy tovább. Odakint süt a nap, az emberek járkálnak az utcákon, pont úgy zajlik minden, mint azelőtt. Csak... akarni kell élni, akarni kell talpra állni! Ha nagyon nehéz, akkor is! Ha vasakarat kell hozzá, akkor is! - mesélte. S bevallotta azt is, hogy voltak borzalmasan keserves percei is. De végül győzött az életerő, az élet szeretete.

Amint kijött a kórházból, édesanyjától azt kérte, hozzon az ágyába különböző tárgyakat. Karjai nem voltak. De azokkal a csonkokkal, amelyek még megmaradtak, fogni próbált. Sokáig egészen eredménytelenül. Mégis azt mondta magának: ha ezerszer vall kudarcot, akkor majd ezeregyedszer már sikerülni fog. És így is lett! Hamarosan kitalálta, hogy a befőttes gumikkal a kar-csonkhoz lehet erősíteni a ceruzát. Nagy dolog volt ez, mert nem-sokára már a nevét is le tudta írni. De tanult mást is. Titokban végigcsúsztatta a földet, úgy mosott fel, mert érezte, hogy muszáj csinálni, muszáj akarni, különben elveszett ember lesz. S mindeközben a legkisebb eredménynek is nagyon kellett örülni. Az öntött belé lelket, az adott neki erőt és hitet, hogy egyre nagyobb feladatokat tűzött maga elé. Persze, pokoli volt belegondolni abba, hogy elvégezte a négy polgárit, megtanulta a gyors- és gépírást, munkát mégsem vállalhat, nem is kaphat. A legmerészebb álmaiban is csak addig juthatott, hogy bebizonyítja önmagának, s a környezetének: mégsem lesz ő magatehetetlen! Ha nem is éreztették vele, akkor is tudta, hogy teher lenne mindenki számára, ha nem képes legalább önmagát ellátni. Aki volt már hasonló helyzetben, az tudja: más kezéből nem ízlik az étel. De, hogy megtanuljon egyedül enni, az egyik legnehezebb, legnagyobb feladat volt.

Segíts magadon, az Isten is megsegít! - tartja a mondás. Ilonka ebben bízott. S már-már megszálottan tette, amit csak lehetett. Gyakorolt éjjel-nappal. Hiszen gyermekfejjel nyomorékká vált, s előtte volt még az egész élet.

- Matyi nem hagyott el engem a történetek ellenére sem! Azt mondta, ő azért maradt meg viszonylag épségben, hogy gondoskodni tudjon rólam! S hogy neki ez kötelessége - szipogta sírva, de büszkén.

A baleset utáni harmadik évben összeházasodtak. Természetesen Matyi szülei aggódtak amiatt, hogy a fiuknak majd egész életen át ki kell szolgálnia és el kell tartania a nyomorék feleségét. Mindenkinek voltak kétségei a jövőt illetően. De a szerelem ezeket mind legyőzte. Mire összeházasodtak, addigra Ilonka már kifogástalanul el tudta látni önmagát, s a háztartást is. Olyan tökéletesen, hogy abban még az anyósa kritikus szeme sem talált hibát.

Két évvel később kislányuk született. Ilonka mindent el tudott végezni úgy, mint a kétkarú emberek. S az ő baja természetesen nem öröklődhetett. Miért is ne mertek volna belevágni? Hiszen így teljes család. S Anikó valóban gyönyörű lett és teljesen egészséges. A fűrésztés kivételével tökéletesen el tudta őt látni „a karnélküli anya”.

De az élet olyan, hogy egyszer fent, egyszer lent. Ha megoldunk egy problémát, jön a következő. Anikó még hároméves sem volt, amikor 1956-ban a forradalom miatt Matyinak el kellett hagynia az országot. Sztrájkszervezőként már keresték.

- El kellett válnunk. Úgy beszéltük meg, hogy amint lehetséges, utánamegyünk és Ausztriában fogunk találkozni. S mindez épp karácsony előtt történt... A határok ekkor már zárva voltak. Isten bocsássa meg, hazudnom kellett ahhoz, hogy a férjem után mehessek. Egyetlen megoldás maradt. Az, hogy kivándorló útlevelet kérjek a nővéremhez Londonba! - emlékezett vissza Ilonka.

Azt kellett füllentenie, hogy a férje őt elhagyta, nyugatra szökött, s az életjáradékából nem tudja eltartani a kislánnyal magukat. A szülei pedig már idősek, segíteni nem tudnak.

És megkapta az útlevelet! Csakhogy nem Londonba, hanem Ausztriába indult. Már az első megállónál leszálltak, s Matyi ott várta őket Bruckban... Életének egyik legszebb, feledhetetlen pillanata örökre ez maradt. Pedig üres kézzel, nyelvtudás nélkül kerültek távol a hazájuktól. Először egy lágerba, aztán Heidelbergbe, s onnan Mannheimbe. Később egy Frankfurt-tól száz kilométerre fekvő falucskában, Wattenheimben telepedtek le. Szinte a nulláról kezdték előlről az életüket, minden segítség nélkül. Nem támogatta őket odakint senki gazdag rokon, s nem ismertek eleinte ott senkit sem.

Matyi tizenhatórázott. Faháncsoló munkásként kezdett egy papírgyárban, s onnan tornászta fel magát. Lassan indult a mélypontról. Aztán végigjárta a számárlétra összes fokát. Végül banki tisztviselőként ment nyugdíjba.

A családot ugyan a férj tartotta el, de a kislány után született egy kisfiuk is. A megélhetésért vívott kemény harc miatt Matyi annyit sem tudott segíteni a két gyermek, s a háztartás ellátásában, mint általában a többi férj. S Ilonka helytállt! Méghozzá kiválóan. A gyerekek annyi szeretetet és törődést kaptak, hogy biztosan soha nem kellett nélkülözniük amiatt, hogy az anyjuk elvesztette a két karját, az apjuk meg a disszidálás miatt az egykori egzisztenciáját.

- Lassan már húsz esztendeje, hogy Wattenheimben élünk. Onnan járunk látogatóba haza, Magyarországra. Három unokánk, gyönyörű otthonunk és sok barátunk van. Gyakran húsz-harminc emberre sütök-főzök én, a „karnélküli asszony”. Nagy utat tettünk meg, minden értelemben. De én megmaradtam annak a vidám embernek, aki voltam a baleset előtt. Mert az Isten adott nekem erőt ahhoz, hogy megértsem: amin az ember változtatni úgysem tud, azt el kell fogadni, és abba bele kell nyugodnia - összegezte élettörténetét Ilonka.

Amikor elindultam, hogy lámpással vagy anélkül keressek „hétköznapi rendkívüli” embereket, akik győzelemre születtek, s bár nem világhíresek, mégis példaképeink lehetnek, mert hibátlan iránytűvel élve megtalálták a helyes utat, megfejtették a feladványt, hogy merre is van jó felé, s így mindenki számára útravalót adhatnak, - én huszonöt fantasztikus hétköznapi hőst találtam az országjárásom során. - És Te? Hány ilyen igaz embert ismersz? Keresed-e, észreveszed-e őket? Lehet, hogy tőled csupán karnyújtásnyira, vagy épp a szomszédságodban élnek. Ha rájuk találsz, kérlek, vigyél nekik egy szál virágot! S hogy értsék, miért kapják, írd hozzá szép idézeteket! Például:

„Előtted a küzdés, előtted a pálya,
Az erőtlen csügged, az erős megállja.
Tudod-e az erő micsoda? Akarat,
Mely előbb vagy utóbb, de
borostyánt arat.”
(Arany János)

„Lenni, vagy nem lenni: az itt a kérdés.
Akkor nemesb-e a lélek, ha tűri
Balsorsa minden nyűgét s nyilait,
Vagy ha kiszáll tenger fájdalomra ellen,
S fegyvert ragadva véget vet neki?”
(William Shakespeare)

„Önmagunkkal harcolni a
legnehezebb harc, önmagunkat
legyőzni, a legszebb győzelem.”
(Friedrich Logau)

„Mindannyiunknak megvan a maga
bánata, de gyógyíthatatlan sebekben
nem hiszek”
(Herbert George Wells)

„Nincsen olyan pusztaság,
Hogy magának benne
A halandó egy tenyérnyi
Zöld virányt ne lelne,
És ha ezt a szél behordta
Sivatag fővénnel:
Még siratja... de tovább megy
Örökös reménnyel.”
(Arany János)

A SZERZŐ

CSURGAY JUDIT Pulitzer-díjas tv-riporter, író, újságíró, tanár. Újságíró oklevelének megszerzése után az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán szerzett kitüntetéses diplomát. A Magyar Televízió „Riporter kerestetik!” című vetélkedője egyik győzteseként kezdte negyedszázados televíziós pályafutását. Kötetei: Ne add fel, soha! (Riportkötet. Semic Interprint Kiadó, 1995.) A first lady (Regény. Novum Pro Kiadó, 2011.), Párizs könnyei (Regény. Országos Széchenyi Könyvtár, E-könyv, 2020.), Hozzátok szólok! (Versek. Országos Széchenyi Könyvtár, E-könyv, 2020.), Ne kérdezd! (Versek. Országos Széchenyi Könyvtár, E-könyv, 2020.), Sasok karmai között, a hatalom vonzásában (Regény. Országos Széchenyi Könyvtár, E-könyv, 2021.), Micsoda év volt ez! (Versek. Országos Széchenyi Könyvtár, E-könyv, 2021.), Jagd a fedélzeten! (Regény. Országos Széchenyi Könyvtár, E-könyv, 2021.), Szervusztok, gyerekek! (Ismeretterjesztő kaleidoszkóp. Országos Széchenyi Könyvtár, E-könyv, 2021.)

